जिल्ला: दोलखा

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली
Nepal Khadhya Surakshya Anugaman Pranali (NeKSAP)
Nepal Food Security Monitoring System

जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जाल बुलेटिन

अंक : १७

प्रतिवेदन अवधि:श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid Nov 2014)

पूर्वानुमान अवधि: मंसिर-फाल्गुन, २०७१ (Mid Nov014-Mid March, 2015)

खाद्य सुरक्षा चरण वर्गीकरण नक्सा

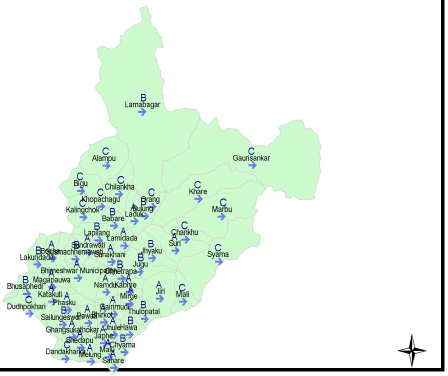

अनुमानित खाद्य असुरक्षित जनसंख्या

खाद्य असुरक्षित गा.वि.स. (चरण ३ र ४)	अनुमानित जनसंख्या (चरण ३ र ४)
जेखिममा रहेको कुल जनसंख्या	NA
जिल्लाको कुल जनसंख्या	१८६५५७

स्रोत : जनगणना २०६८

चरण वर्गीकरण सूचकहरु

सूचकहरु	गा.वि.स. समूह		
	A	B	C
प्रभाव परिणाम			
खाद्य उपभोग *(खाद्यान्न तथा आहारमा विविधता, खाद्य समूह)*	१	१	१
जीविकोपार्जन र निर्वाह पद्दति	१	१	१
तीव्र बाल कुपोषण (६-५९ महिना)–दुब्लोपन	१	१	१
उपलब्धता			
बाली १ उत्पादन स्थिति (मकै क, ख र ग)	१	१	१
बाली २ उत्पादन स्थिति (धान क र ख, कोदो ग)	१	१	१
बाली ३ उत्पादन स्थिति (गहुँ क, ख र ग)	१	१	१
घरधुरीहरुमा खाद्यवस्तुको सञ्चिती	१	२	३
प्रमुख बजारमा मुख्य खाद्यवस्तुको सञ्चिती	१	१	१
पहुँच			
चामल, गहुँको पिठो र अन्य मुख्य खाद्य बस्तुहरुको बजार मूल्य	१	१	१
गाविस भित्र र छिमेकी गाविसहरुमा रोजगारीका अवसरहरु	१	१	१
आम्दानी: गैह्र काष्ठ वन पैदावार, नगदे/उच्च मूल्य बाली र साना व्यवसाय	१	१	१
पशुजन्य आम्दानी: मासु, दुध, अन्डा, माछा, मह	१	१	१
विप्रेषण	१	१	१
उपयोग			
रोगव्याधी र माहामारीका घटनाहरु	१	१	१
खानेपानीको आपूर्ति र सरसफाई	१	१	१
स्थिरता			
जलवायुजन्य जोखिमका घटनाहरु: बाढी, पहिरो, सुख्खा, हिमपात, असिनापात र हुरीबतास	१	१	१
विपदजन्य घटनाहरु: भूकम्प, आगजनी	१	१	१
बाहिरी बसाईसराई (अभावबाट प्रेरित)	१	१	१
नागरिक सुरक्षा (सामाजिक हिंसा र बन्द/अवरोध)	१	१	१
समग्र वर्गीकरण	१	१	१
४ महिनाको पूर्वानुमान	►	►	►

खाद्य सुरक्षा/ जीविकोपार्जनमा भएको समानताको आधारमा गाबिसहरुको समूह बनाईएको छ। हरेक सूचकको वर्गिकरण सन्दर्भ सूचकको परिमाणात्मक मापसँग मेल खाएको आधारमा गरिएको छ।

खाद्य सुरक्षा विवरण

वर्तमान खाद्य सुरक्षा अवस्था

दोलखा जिल्ला यस प्रथम चौमासिक अनुगमन अबधिमा पनि अघिल्लो बर्षको तेश्रो चौमासिक अबधिको जस्तै न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अवस्थामा रहेको बिभिन्न सुचकहरुको बिश्लेषण बाट देखिएको छ। जसको लागि मुख्य भुमिका निर्वहा गर्ने कारकहरु यस प्रकार रहेका छन् ;

- जिल्लाका करिब ८०% घरधुरीहरुले आफनै उत्पादनका साथै रोजगारी, गैरकाष्ठ पन पैदावर, पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनको बिक्रिका साथै बिप्रेषणको आम्दानीबाट खाद्यान्नको आधारभुत आवश्यक्ता परिपुर्ति गरिरहेको निस्कर्ष छ। यस अवधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, अण्डा, दाल, आलु र ताजा तरकारीहरु उपभोग गरेको पाईएको छ।
- स्थानिय स्तरमा संचालनमा रहेका परियोजनाहरु लगायत कृषि मजदुरी, स्थानिय उत्पादन (कृषि तथा पशु)को बेचबिखन गरेर भएको आम्दानीबाट नै जीवन निर्वहा गरिरहेको र यसलाई परम्परा देखी नै अबलम्वन गरि रहेको पाईएको छ।
- जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार यो क्षेत्रको ६-५९ महिनाको बच्चाहरुमा तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २% रहेको देखिन्छ। जुन स्वास्थ्य संस्थामा जँचाउन आउने मध्यबाट लिईएको आंकडा हो।
- घरधुरीहरुमा मकै र बर्षे आलु भित्रि सकेको, धान भित्रिने क्रम शुरु भएको साथै रोजगारका अबसरहरु उपलब्ध रहेको, गैर काष्ठ वन पैदावर, स्थानिय उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषण प्रवाहको आम्दानीबाट खरिद गर्न सक्ने क्षमता रहेका कारण खाद्य संचिति ४ महिना भन्दा बढी समयका लागी रहेको बिश्लेषण गरिएको छ।
- खुर्कोट र काठमाडौं दुबै नाकाबाट सामान आई रहेको, बजार भाउ सामान्य मात्रामा बृद्धि भएको, पक्की तथा कच्चि सडक संचालनमा रहेको कारण क्षेत्रिय बजार केन्द्रहरुसंगको पहुँच सहज हुनुको साथै ढुवानीको साधन प्रयाप्त मात्रामा पाईएकाले माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको छ।
- यस अबधिमा स्थानिय भवन निर्माण, अपर तामाकोसी जलबिधुत, खानीखोला र जिरीखोला साना जलबिधुत, सडक मर्मत लगायत कृषि मजदुरी लगायतका कामहरुबाट करिब रु. १ करोड, कृषि/पशुजन्य उपज, आन्तरिक पर्यटन र गैरकाष्ठ बन पैदावारको कारोबारबाट करिब रु. ७१ करोड ९७ लाख र बिप्रषण आयातबाट करिब रु. ६० करोड आम्दानी भई खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुगेको पाईएको छ।
- जोखिम तथा खतराजन्य घटनाहरु छिटफुट रुपमा घटेको भयता पनि मानव तथा पशुमा कुनै प्रकारको रोगब्याधिको घटनाहरु उल्लेख्यरुपमा देखा नपरेको, कुनै प्रकारका बन्द अबरोधका घटनाहरु नघटेको साथै सबै प्रकारका सेवा सुबिधाहरु नियमित रुमपा संचालनमा रहेको शान्तीपूण अबस्था छ।

खाद्य सुरक्षा पूर्वानुमान

- बिदेश जानेको संख्या बढेकाले बिप्रेषणको प्रवाह बढ्ने, निर्माण कार्यमा रोजगार अघिल्लो अबधिको तुलनामा बृद्दि हुने साथै गैर काष्ठ वन पैदावर र पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनबाट आम्दानी भई रहने हुनाले आधारभुत खाद्यान्न परिपुर्ती गर्न सहज हुने अनुमान गरिएको छ।
- धान र कोदो भित्रिनुका साथै उत्पादन समेत केहि बढ्ने अनुमान गरिएकाले घरधुरी खाद्य संचितिको अबस्था राम्रो हुने अनुमान गरिएको छ।
- खुर्कोट नाकामा बनेको पक्की पुल संचालनमा रहने हुँदा काठमाडौ र तराइका क्षेत्रिय बजार संगको पहुच सरल हुन गई बजार खाद्य संचयको अबस्था राम्रो रहने अनुमान गरिएको छ। इन्धनको मुल्य घटि रहेकोले ढुवानी भाडा नबढ्ने अनुमान गरिएकोले खाद्य बस्तुको बजार मुल्य स्थिर रहने अनुमान गरिएको छ।
- अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत र बिद्यालय भबन निर्माण कार्य निरन्तर रहनुका साथै सुन्तलाको बिक्रि बितरण, बिउ आलु र तरकारीहरुको बिक्रि नियमित हुने हुदाँ आम्दानीको स्तर सामान्य अबस्थामानै रहने अनुमान गरिएको छ। यसका साथै आगामी चौमासिक अबधिमा सरकारी तथा गैर सरकारी र निजि क्षेत्रको बिनियोजित बजेटबाट थप निर्माण कार्यहरु संचालनमा आउने हुँदा रोजगारीको आम्दानी बृद्दि हुने र बिप्रषण प्रवाह नियमित हुने हुदा यसबाट हुने आम्दानीको अबस्था केहि बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।
- यस अबधिमा सुख्खा खडेरीको मौसम भएकोले आगलागीको केहि संभाबना रहेको अनुमान गरिएको भयता पनि नियन्त्रण भित्रै रहने अनुमान गरिएको छ। यस अबधिमा बन्द हडताल जस्ता अमानबिय गतिबिधि नभै अबस्था शान्ती पूर्ण रहने अनुमान गरिएको छ।

खाद्य सुरक्षा चरण वर्गीकरण :

चरण १. न्यूनतम खाद्य असुरक्षित – जीविकोपार्जनका पद्दतिहरु (उपायहरु) परिवर्तन नगरिकन घरधुरीहरुले खाद्य र गैर खाद्य आवश्यकताहरु पूरा गरिरहेको (धानि रहेको) अवस्था। यी घरधुरीहरु आफ्नो सामाजिक, प्राकृतिक तथा आर्थिक हैसियतका कारण विद्यमान खतरा, प्रकोप, संकट,माहामारी र द्वन्द वा हिंसाका कारण हुन सक्ने सानो स्तरका तनावहरु झेल्न सक्ने अवस्थामा हुन्छन्।

चरण २. मध्यमस्तरीय खाद्य असुरक्षित (अभावको अवस्था) – घरधुरीहरुले परम्परागत निर्वाह पद्दति अपनाएर न्यूनतम खाद्य आवश्यकताहरु परिपूर्ति गर्न सक्ने अवस्था, तर केही अत्यावश्यक गैर खाद्य आवश्यकताका लागि भने यी घरधुरीहरुले पछि परिपूर्ति गर्न नसकिने खालका निर्वाहपद्दतिहरु नअपनाइ उक्त आवश्यकता पूरा गर्न सक्दैनन्।

चरण ३. उच्चतम खाद्य असुरक्षित (वा संकटको अवस्था) –घरधुरीहरुमा साविकको तीव्र कुपोषण वा सो भन्दा माथिल्लो स्तरको कुपोषण निम्त्याउने खाद्य उपभोग अभावको अवस्था; जीविकोपार्जनका साधनहरु द्रुत्तर गतिमा रित्याएर (बेचबिखन गरेर) मात्र न्यूनतम् खाद्य आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने अवस्था जसले गर्दा घरधुरीहरुलाई झनै बढी खाद्य उपभोग अभाव तर्फ धकेल्दै लैजान सक्ने हुन्छ।

चरण ४. गम्भिर खाद्य असुरक्षित (वा आपतकालीन अवस्था) – घरधुरीहरुले जीविकोपार्जनका साधनहरु नगुमाइकन खाद्य तथा गैर खाद्य आवश्यकताहरु परिपूर्ति गर्न नसक्ने अवस्था। यस अवस्थाले अति उच्च स्तरको तीव्र कुपोषणलाई प्रेरित गर्दछ जसले उच्च रुग्णता र मृत्युदर बढाउनुका साथै औसत आयु घटाउदछ। यस अवस्थामा द्वन्दका कारण उच्च स्तरको हिंसा र हिँडडुलमा प्रतिबन्दको सम्भावना हुन्छ। तत्काल कार्यक्रम वा सहयोगको आवश्यकता रहेको अवस्था।

चरण ५.मानवीय आपतकालीन (अनिकाल वा भोकमरीको अवस्था) – सो क्षेत्रका प्राय सम्पूर्ण घरधुरीहरुमा खाद्यन्न र अन्य आधारभूत आवश्यकताहरुको चरम अभावको अवस्था जहाँ भोकमरी, अभाव, मुख्य स्रोतहरुको परिपूर्ति नहुने गरी क्षती भएको र मानव जीवनको क्षती प्रष्ट देखिन्छ। सम्पूर्ण घरधुरीहरु खाद्यान्न र अन्य आधारभूत आवश्यकताहरुको तीव्र अभावको चुनौतीमा हुन्छन्- खतरा, प्रकोप, माहामारी फैलिएको वा पूर्वाधारहरुको विनास र सेवाहरु अवरुद्ध भएको अवस्था। तत्काल मानवीय सहयोगको आवश्यकता।

पूर्वानुमान: सुधार हुने यथावत रहने, बिग्रने

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजाल सम्बद्द सदस्यहरु: जि.प्र.का, जि.बि.स., जि.कृ.वि.का., जि.पहरी.का., जि.प.से.का., जि.व.का., जि.भू.सं.का., जि.शिं.का., म.बा.का.,जि.स्वा.का., ने.रे.सो., उ.वा.सं, ग्रामिण बिकास टुकी संघ, को.ले.नि.का.

जिल्ला खाद्य सुरक्षा बुलेटिन तथा खाद्य सुरक्षासंग सम्बन्धित अन्य प्रकाशनहरु नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणालीको निम्न वेवसाइटमा पाउन सकिन्छ।
http://www.neksap.org.np/district

This product is funded by the European Union
The views expressed in this publication do not necessarily reflect the views of the European Union.

खाद्य सुरक्षा संश्लेषण तालिका

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid Nov 2014)

जिल्ला: दोलखा

पूर्वानुमान अवधि : मंसिर-फाल्गुन, २०७१ (Mid Nov' 014-Mid March, 2015)

जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालको बैठक मिति : ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

खाद्य सुरक्षा चरण (१, २, ३, ४, ५)	क्लष्टर (A, B, C)	अवस्था विश्लेषण (कृपया मुख्य सूचकहरूबारे उल्लेख गर्नुहोस् : खाद्य उपभोगको स्थिति, जीविकोपार्जन र निर्वाह पद्दति, तीव्र बाल कुपोषणको स्थिति, घरमा अनाजको सञ्चिति, बजारमा खाद्यवस्तुको उपलब्धता, बाह्य बसाइसराईको अवस्था	कारणहरू (कृपया सान्दर्भिक कारणहरू उल्लेख गर्नुहोस् जस्तै: अन्नबालीको उत्पादन स्थिति, कृषिजन्य उपजको बिक्री एवं अन्य स्रोतबाट आम्दानी, प्राकृतिक प्रकोप, बेरोजगारी, मूल्य वृद्धि, नागरिक सुरक्षा आदि)	पूर्वानुमान (↑→↓)	कारणहरू (खाद्य उपभोगको स्थिति, बालीको उत्पादनबाट घरायसी अनाज सञ्चितिमा प्रभाव, बजार पहुँच एवं आपूर्ति, कृषिजन्य उपजको बिक्री वितरणको अवस्था, मानवीय सहयोग, जलवायु जोखिमका घटनाहरुको पूर्वानुमान आदि)	गत चौमासिक अनुगमन अवधिको तुलनामा हाल के परिवर्तन भएको छ ?
१	A	* खाद्य उपभोगको अबस्था राम्रो रहेको । * परम्परागत दिगो जीबिकोपार्जन अपनाई रहेको । * तिब्र बाल कुपोषण न्युन रहेको । * घरधुरी खाद्य संचिति ४ महिना भन्दा बढीको लागी रहेको । * बजारमा माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको ।	करिब ८०% भन्दा बढी घरधुरीहरु आधारभुत खाद्यान्न आबश्यक्ता परिपुर्ति गर्न सक्षम रहेका, मकै भित्रि सकेको उत्पादन ७%ले बढेको, धान र कोदो भित्रिने कम्मा रहेको, अपर तामाकोशी, भ्mोरखोला, खानीखोला जलबिधुत आयोजना, निजि तथा सरकारी भवन निर्माणको काम जारी रहेको, मुल्य सामान्य अबस्थामा रहेको, ढुवानी नियमित रहेको, बिप्रषण प्रवहा गतसालकै अनुपातमा रहेको, कृषि तथा पशुजन्य लगायत आन्तरिक पर्यटनको आम्दानी बढ्दो कम्मा रहेको तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २% भन्दा कम रहेको पाईएको छ ।	→	धान र कोदो भित्रिने, पशु तथा कृषिजन्य आम्दानी भई रहने, जिल्लाको सरोकारवाला निकायबाट अनुगमन अन्य समयको भन्दा बढाईने र इन्धनको मुल्य घटी रहेकोले मुल्य स्थिर रहने साथै अपर तामाकोसी जलबिधुत आयोजना नियमित रहने । सरकारी/निजि/गैससहरुको काम तिब्र गतिमा शुरुवात हुने हुँदा रोजगारी बृद्दि हुने अनुमान गरिएको छ । बिप्रेषण प्रवहा अघिल्लो अबधिको तुलनामा कम हुने भयता पनि बाहिर जाने मानिसहरुको संख्यामा बृद्दि भएकोलृ बिप्रषण पनि बढ्ने अनुमान गरिएको छ ।	मकै भित्रेको, कृषि कार्यमा रोजगारी बृद्दि भएको ।
१	B	* खाद्य उपभोगको अबस्था राम्रो रहेको । * परम्परागत दिगो जीबिकोपार्जन अपनाई रहेको । * तिब्र बाल कुपोषण न्युन रहेको । * बजारमा माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको । * प्रयाप्त आम्दानीको अबसरहरु रहेको ।	यस समूहका करिब ८०% घरधुरीहरु आधारभुत खाद्यान्न आबश्यक्ता परिपुर्ति गर्न सक्षम रहेका, मकै र बर्षे आलु भित्रि सकेको र मकैको उत्पादन ७%ले बढको, अपर तामाकोशी र खानखिोला साना जलबिधुत लगायत बिद्यालय भवन निर्माण आयोजना संचालनमा रहेको, ढुवानी नियमित रहेको, इन्धनको मुल्य घटि रहेकोले खाद्यबस्तुको बजार भाउ स्थिर रहेको, बिप्रेषण प्रवहा गतशालकै अनुपातमा रहेको र कृषि तथा पशुजन्य आम्दानी बढ्दो कममा रहेको तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २% भन्दा कम रहेको छ ।	→	धान र कोदो भित्रिने, बिप्रषण निरन्तर हुने, पशु तथा कृषिजन्य आम्दानी हुने, इन्धनको मुल्य घटि रहेकोले खाद्यबस्तुको बजार भाउ स्थिर रहेको, अपर तामाकोसी जलबिधुत आयोजना नियमित रहनुका साथै निजि तथा सरकारी लगायत गैससहरुको निर्माण परियोजना सम्बन्धि कामहरुको शुरुवात हुने हँदा राजगारीको अबसर बढ्ने अनुमान रहेकोले आम्दानीको अबसर राम्रो हुनेछ ।	मकै र बर्षे आलु भित्रेको, ब्यावशसायीक पशु पालन ब्याबसाय बाट बढी आम्दानी भएको ।
१	C	* खाद्य उपभोगको अबस्था सन्तोषजनक रहेको । * परम्परागत जीबिकोपार्जन अपनाई रहेको । * तिब्र बाल कुपोषण न्युन रहेको । * बजारमा माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको । * रोजगारी तथा आम्दानीको अबसरहरु राम्रो रहेको ।	यस समुहका घरधुरीहरुले यो अबधिमा मकै, आलु, चामल, हरियो साग, दुध, मासुको उपभोग गरिरहेको अबस्था छ । मकै र बर्षे आलु भित्रि सकेको, अपर तामाकोशी र खानखिोला साना जलबिधुत लगायतका आयोजना संचालनमा रहेको साथै ढुवानी नियमित रहेको, बजार मुल्य स्थिर रहेको, बिप्रषण प्रवाह गतशालकै अनुपातमा रहेको, गैरकाष्ठ वन पैदावरबाट आम्दानी भएको, आलु र पशुजन्य आम्दानी भएको, तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २% भन्दा कम रहेको ।	→	यस अबधिमा घरधुरीहरुले कोदो, मकै, चामल, दुध, मासुको उपभोग गरी रहेका हुने अनुमान गरिएको छ ।, कोदो भित्रिने, बिप्रेषण निरन्तर रहने, बिउ आलु बिक्रीबाट आम्दानी हुने, पशुजन्य उपज र गैरकाष्ठ वन पैदावरबाट आम्दानी हुने, अपर तामाकोशी जलबिधुत आयोजनाको काम नियमित रहने, इन्धनको मुल्य घटि रहेकोले खाद्यान्नको मुल्य स्थिर रहने । यसका साथै निजि तथा सरकारी लगाएत गैससहरुको लगानीका आयोजनाहरुको काम संचालनको समय शुरु हुने हुँदा रोजगारीको अबसरका बृद्दि हुने अनुमान रहेको छ ।	मकै र आलु भित्रेको

खाद्य सुरक्षा विश्लेषण तालिका

जिल्ला : दोलखा

क्लष्टर : ए

समान खाद्य सुरक्षा स्थिति भएका गा.बि.स.हरू : भि.न.पा. काब्रे, मेलुङ्ग, नाम्दु, गैरीमुदी, शहरे, भिरकोट, जफे, मालु, पवटी, बोच, भेडपु, लादुक, सुन्द्रावती, मागापौवा, जिरी, सुनखानी, फस्कु, मिर्गे, घ्याङ्गसुकाठोकर, सुरी, लामीडाँडा, काटाकुटी, भुले (२३ गा.बि.स. र १ न.पा.)

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid Nov, 2014)

पूर्वानुमान अवधि : मंसिर-फाल्गुन, २०७१ (Mid Nov' 014-Mid March, 2015)

जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालको बैठक मितिः ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

सन्दर्भ सूचकहरु		सूचनाको स्रोत: स्रोत	मिति	विश्वसनीयता: √=विश्वसनिय ?=अपुष्ट	टिप्पणी	प्रत्येक सूचकको पूर्वानुमान ↑→↓	टिप्पणी	समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको निर्धारित चरण	जनसंख्या
खाद्य उपभोग *(खाद्यान्न तथा आहारमा विविधता, खाद्य समूह)*	८० % भन्दा बढी घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ६०–८० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ४०–६० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम २०–४०% घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम <२० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम; तीव्र खाद्य तथा पोषण असुरक्षाको अवस्था- तत्काल मानवीय सहयोगको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	करिब ८०% भन्दा धेरै घरधुरीहरुले आफनो उत्पादन, दैनिक ज्यालामजदुरी,पशुजन्य उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषणको आम्दानीबाट खाद्यान्नको आधारभुत आबश्यक्ता परिपुर्ति गरिरहेको निस्कर्ष छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, दाल, आलु र ताजा तरकारीहरु उपभोग गरेको पाईन्छ।	→	धान र कोदो भित्रिने, बिप्रेषण आईरहने, कृषि र निर्माण कार्यमा रोजगार बृद्दि हुने साथै पशुजन्य उत्पादनबाट आम्दानी भई रहने हुनाले आधारभुत खाद्यान्न परिपुर्ती गर्न सहज हुने अनुमान गरिन्छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, दाल, आलु र ताजा तरकारीहरु उपभोग गरीरहेका हुने अनुमान रहेको छ।	१ २ ३ ४ ५	
जीविकोपार्जन र निर्वाह पद्दति	दीर्घकालीन/परम्परागत जीविकोपार्जनका पद्दतीहरु र साधनहरु : बसाइसराई, ज्यालादारी काम, गैह्र काष्ठ वन पैदावार र स्थानीय उत्पादनको बेचबिखन र कन्दमूलको उपभोग जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरुको अभावको अवस्था; जीविकोपार्जनमा लगानी घटेको/नियमित खानपिनमा परिवर्तन **निर्वाह**: "निश्चित पद्दती" जस्तैः खानाको परिमाण घटाउने, कम रुचीकार खाना खाने, खाद्यान्न/पैसा अैंचोपैंचो गर्ने, र अनुत्पादक साधनहरुको बेचबिखन गर्ने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "अभावको पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरु- पशुहरु, जमीन, वीउँ बेचबिखन गर्ने र छाक बिराउने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु अति द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले अति उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "कठिन पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरुको बेचबिखनमा वृद्धि, लुटपाट, र कन्दमूलमा उच्च निर्भरता जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु पूर्ण रुपमा सकिन लागेको **निर्वाह** : निर्वाहका लागि कुनै पनि प्रभावकारी पद्दती नभएको। उच्च संख्यामा भोकमरी, मृत्यु, लुटपाट र हिंसाको घटनाहरु।	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	स्थानिय स्तरमा संचालित घर निर्माण, अपर तामाकोसी जलबिधुत, जिरीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय भवन निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु तथा कृषि मजदुरी, स्थानिय उत्पादन (कृषि तथा पशु)को बेचबिखन गरेर र बिप्रेषण बाट भएको आम्दानीबाट नै जीवन निर्वहा भईरहेको र यसलाई परम्परा देखी नै अबलम्वन गरि रहेको पाईन्छ।	→	सरकारी स्तरबाट संचालन गरिने परियोजनाहरुको काम को सुरुवात हुने, अपर तामाकोसी जलबिधुत, जिरीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय भवन निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु नियमित रहने साथै कृषि तथा पशुजन्य उपज (दुध, मासु, अण्डा, चिज, जुनार, सुन्तला आदी) को बिक्रि र बिप्रषणबाट हुने आम्दानीले जिवन निर्वहामा सहयोग पुगेको हुनेछ।		
तीव्र बाल कुपोषण (६-५९ महिना), (Global Acute Malnutrition-GAM) अनुसार दुब्लोपन (wasting)	< ५ % ५- १० % १०- १५ % १५- ३० % > ३० %	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✘	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको अनुसार यो क्षेत्रको ६-५९ महिनाको बच्चाहरुमा तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २ % भन्दा तल रहेको देखिन्छ जुन स्वास्थ्य संस्थामा जँचाउन आउने मध्यबाट लिईएको आंकडा हो।	→	यस अबधिमा र बाली भित्रने समय भएकोले खानपीनमा समस्या नहुने साथै हिउदको समय भएकोले झाडापखलाको प्रकोप कम हुने अनुमान गरिएको हुँदा तिब्र बाल कुपोषणको अवस्था सामान्य रहने अनुमान गरिएको छ।		
बाली १ उत्पादन स्थिति मकै भित्रि सकेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस बर्ष समय-समयमा पानी परेको, रोगकिराको समस्या उल्लेख्य रुपमा नदेखिएको, समयमै प्रयाप्त मात्रामा राशायनीक मल पाईनुका साथै जि.कृ.बि.का.र ग्रामिण बिकास टुकी संघ दोलखा लगायतका गैससहरुबाट उन्नत बिउ उपलब्ध गराउने अनुपात बढेकोले मकैको उत्पादन गतबर्षको भन्दा ७%ले बढेको प्रतिबेदन छ।				
बाली २ उत्पादन स्थिति धान भित्रिन शुरु भएको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा धान भित्रिने कम शुरुभएको छ। अहिले सम्मको अबस्थालाई हेर्दा धान बालीको लागी पानी, मल र बिउ प्रयाप्त मात्रामा उपलब्ध भएको साथै रोगकिराको प्रकोप सम्बन्धि प्रतिबेदनहरु नआएकोले उत्पादन गतबर्ष भन्दा ८%ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	→	धान बाली पूर्णरुपमा भित्रिसकेको हुनेछ साथै कुनैखालको अनपेक्षित रोगकिरा नलागेमा उत्पादन अनुमान गरे अनुसारनै रहने छ।		

(३) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थिति निर्धारण सम्बन्धी टिप्पणी :

यस चौमासिक अबधिमा यस समूहमा रहेका गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अबस्थामा रहेका छन्। जसको लागि निम्न उल्लेखित सुचकहरुले प्रभाव पारेको पाईएको छ; करिब ८०% घरधुरीहरु आधारभुत आबश्यक्ता परिपुर्ति गर्न सक्षम रहेका छन्। मकैको उत्पादन ७%ले बृद्धि हुनु बर्षे आलु भित्रिनुको साथै निर्माण कार्यबाट करिब रु. १ करोड, पशुजन्य उत्पादनबाट करिब रु. १९ करोड १३ लाख। कृषिजन्य उत्पादन, गैर काष्ठ वन पैदावर(खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल), आन्तरिक पर्यटन ब्याबसायबाट गरि करिब रु. ५२ करोड ३० लाख र बिप्रेषणबाट करिब रु. ६० करोड आम्दानी भएको हुँदा घरधुरी खाद्य संचिति बढेको, बजारभाउ समेत करिब ६% ले मात्र बढेको र आपुर्तिमा ठुलो समस्या नदेखिएकोले खाद्य सुरक्षामा सकरात्मक सहयोग पुगेको देखिन्छ। यसको अलावा घरधुरीहरुले परम्परागत जीवन निर्वहा पद्धति अबलम्वन गरिरहेको साथै तिब्र बाल कुपेषणको अबस्था समेत सामान्य रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ। यस अबधिमा रोगब्याधि र संकटजन्य घटनाहरु पनि उल्लेख्य रुपमा नघटेको देखिन्छ।

बाली ३ उत्पादन स्थिति गँहु लगाउँदै गरेका बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा गँहुको रोपाई गर्ने काम करिब५०%ले सकिएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। मौसम अनुकुल भएको, बिउको उमार राम्रो भएको, उन्नत बिउको उपलब्धता र राशायनीक मलको उपलब्धता सहज भएकोले सबै क्षेत्रमा गँहु रोपाई सकिने रिर्पोट प्राप्त भएको छ।	→	पुरै क्षेत्रफलमा गँहु रोपाई भईसकेको हुनेछ। जसका कारण गँहुको उत्पादन गत बर्षको भन्दा करिब ११%ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	
घरधुरीहरुमा खाद्य सञ्चयको अवस्था	>५०% घरधुरीहरुसंग ४ महिना भन्दा बढीका लागि खाद्य संचिती त: > ५०% घरधुरीहरुसंग २-४ महिनाकालागि खाद्य संचिती हि+प: >५०% घरधुरीहरुसंग ३-४ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५०% घरधुरीहरुसंग १-२ महिनाकालागि खाद्य संचिती हि + प: ३०-४०% घरधुरीहरु संग २-३ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५० % घरधुरीहरुसंग १ महिना भन्दा कमका लागि खाद्य संचिती हि + प: ३०-५०% घरधरीहरुसंग १-२ महिनाका लागि खाद्य संचिती > ५० % घरधुरीहरुमा खाद्य संचिती रित्तिएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस समूहका गाबिसहरुमा मकै र बर्षेआलु भित्रि सकेको, धान भित्रिने क्रममा रहेको, प्रयाप्त मात्रामा रोजगारका साथै स्थानिय उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषण प्रवाहको आम्दानीबाट खरिद गर्न सक्ने क्षमता रहेका कारण खाद्य संचिति ४ महिना भन्दा बढी समयका लागी रहेको निस्कर्ष रहेको छ।	→	धान र कोदो भित्रिने हुँदा खाद्य संचितिको अबस्था राम्रो हुने अनुमान गरिन्छ। साथै आम्दानीका श्रोतहरु पनि प्रशस्त हुनाले खरिद गर्ने क्षमता समेत राम्रो रहने अनुमान गरिन्छ।	
प्रमुख बजारमा मुख्य खाद्यान्नको सञ्चय	सामान्य स्तरको संचिती रहेको (भण्डारण स्तर राम्रो रहेको र माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त आपूर्ति भएको) संचिती घटेको तर अझै पनि माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त रहेको धेरै कम संचिती स्तर, माग पूरा गर्न आंशिक रुपमा समर्थ संचिती रित्तिएको संचिती रित्तिएको/बजार चालू नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	खुर्कोट र काठमाडौं दुबै नाकाबाट सामान आई रहेको, बजार भाउ सामान्य मात्रामा बृद्धि भएको, पक्की सडकको कारण क्षेत्रिय बजार केन्द्रहरुसंगको पहुँच सहज रहेको साथै ढुवानीको साधन प्रयाप्त मात्रामा पाईएकाले माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको छ।	→	खुर्कोट नाकामा बनेको पक्की पुल संचालनमा आउने हुँदा क्षेत्रिय बजार संगको पहुच अझ सरल हुन गई बजार खाद्य संचयको अवस्था अझ राम्रो हुने अनुमान गरिन्छ।	
गाविस भित्र र वरपरका गाविसहरुमा रोजगारीका अवसरहरु	रोजगारीको स्तर सीमारेखामा वा १० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा १०-३० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ३०-५० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ५०% भन्दा बढीका दरले कमी आएको रोजगारीका अवसरहरु उपलब्ध नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय निर्माण परियोजनाका सडक मर्मत परियोजनाहरुमा रोजगारी प्राप्त भई करिब २९० जनाले दैनिक काम गरी करिब १ करोड बराबर आम्दानी भएको पाईएको छ।	→	अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय भवन निर्माण परियोजना सुचारु रहनुका साथै स्थानिय पुन निर्माण र कृषि कार्यहरुमा रोजगारीको अबसर प्रयाप्त मात्रामा हुने अनुमान गरिएको छ। यसको साथै निजि तथा सरकारी बजेटका परियोजनाहरु पनि संचालनमा आउने हुँदा रोजगारीको अबसरमा बृद्दि हुने अनुमान रहेको छ।	
आम्दानी: गैह्र काष्ठ वन पैदावार, नगदे/उच्च मूल्य बाली र साना व्यवसाय	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यो क्षेत्रमा बर्षे आलु, अलैची, सन्तलाजात, तथा काउली, गोलभेंडा, बन्दा लगायतका तरकारीहरु) आन्तरिक पर्यटनबाट,र NTFP (खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल) बिक्रिबाट करिब रुं ५२ करोड ३० लाख आम्दानी भएको छ।	→	यस अबधिमा सुन्तलाको बिक्रि बितरण साथै मौसमी तरकारीहरुको बिक्रि नियमित हुने हुदाँ आम्दानीको स्तर सामान्य अबस्थामानै रहने अनुमान गरिन्छ। साथै आन्तरिक पर्यटन ब्याबसायको आम्दानी बढ्ने अनुमान गरिएको छ। यो अबधिमा काष्ठ र गैरकाष्ठ पन पैदावरको बिक्रि बितरनको अनुपात अघिल्लो चौमासिक भन्दा बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	**(४) समग्र विश्वसनीयताको स्थिति** √=विश्वसनीय; ?=अपुष्ट) ✓
पशुजन्य आम्दानी: मासु, दुध, अन्डा, माछा, मह	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	पशुजन्य उत्पादनबाट यो चौमासिकमा करिब रु.१९ करोड १३ लाख आम्दानी भएको छ यो गतबर्ष भन्दा ३% ले बढी हो।	→	चाडपर्वको समय सकिएको हुदा अघिल्लो चौमासिकको तुलनामा आम्दानीमा केहि कमि हुने भयतापनि अघिल्लो बर्षको तुलनामा ब्यबसायीक कुखुरापालन, बंगुरपालन, उन्नत गाइ पालनको संख्या क्रमस बृद्दि भएकोले यसबाट हुने आम्दानीको अवस्था राम्रा रहने अनुमान गरिएको छ।	**(५) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पूर्वानुमान** (↑→↓) →
चामल, गहुँको पिठो र अन्य मुख्य खाद्य बस्तुहरुको बजार मूल्य	सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा १०-२० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा २०-४० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ४०-८० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा >८० % बृद्धि	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मोटा चामल, गहुँको पिठो लगाएत खाद्य बस्तुहरुको बजार मुल्य गतबर्षको भन्दा करिब ५-७%ले बढेको पाईएको छ।	→	इन्धनको मुल्य घटि रहेको, पक्कि तथा कच्चि सडकहरु संचालनमा आई रहने, धान र कोदो भित्रिने समय भएकोले बजार मुल्य स्थिर रहने अनुमान गरिएको छ।	**(६) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पुर्वानुमान सम्बन्धी टिप्पणी :** आगामी पुर्वानुमान अबधिमा पनि यो समूहको गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अवस्थामानै रहने अनुमान निम्न कारणहरुका आधारमा गरिएको छ। धान र कादो भित्रिने हुँदा घरधुरी खाद्यान्न संचिती बढ्नै, कृषि क्षेत्र तथा स्थानिय पुर्वाधार निर्माणको काम, अपर तामाकोशी जलबिधुत आयोजना, खानीखोला साना जलबिधुत आयोजना र भारतीय दुतावासको सहयोगमा निर्माण भईरहेको भबन निर्माणले साथै हिमाली परियोजनाको रकम लगानी र सरकारी बजेटबाट गरिने निर्माण परियोजनाहरुको काम समेत सुरु हुने समय हुनाले रोजगारीको अबस्था राम्रो हुने अनमान गरिएको छ। यी उल्लेखित कारणहरुले गर्दा
विप्रेषण	सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ३० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ३०-६० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा > ६० % ले कमी विप्रेषण प्रवाहमा उल्लेख्य कमी वा विप्रेषण प्रवाह नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✘	दशै तिहार जस्ता ठुला चाडपर्वको समय भएकोले र तेश्रो मुलुकमा कामको लागी जाने मानिसहरुको संख्या क्रमस बढी रहेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रेषण १०% ले बढेको पाईयो। यो चौमासिकमा करिब रु. ६० करोड बिप्रषण आएको अनुमान रहेको छ।	→	यस अबधिमा अघिल्लो अबधिको भन्दा बिप्रषण प्रवहा कमि हुने भयता पनि बिदेश जाने मानिसको संख्या केहि बढेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रषणको अनुपात करिब ५-१०% ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	

रोगव्याधी र माहामारीका घटनाहरु	रोगव्याधीका मामिलाहरु उल्लेख्य संख्यामा देखा नपरेको रोगव्याधीका केही मामिलाहरु देखा परेको तर स्थानीय स्तरमा नियन्त्रण गर्न सकिने केही रोगव्याधीहरु माहामारीका रुपमा फैलिएका, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाहृय सहयोगको आवश्यकता केही आम रोगव्याधीहरुले सर्वव्यापी माहामारीको रुप लिएको, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाहृय सहयोगको आवश्यकता रुग्णता वा मृत्युदर वृहत संख्यामा देखा परेको, विशेषज्ञहरुको टोली संलग्न विशेष सवस्थ्य सेवाको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मानव तथा पशुमा कुनै प्रकारको रोगब्याधिको घटनाहरु उल्लेख्यरुपमा देखा नपरेको प्रतिबेदन प्राप्त भएको छ ।	→	बर्षाको समय सकिसकेकोले झाडापखला लगाएत सरुवारोगहरुको प्रकोप महामारीको रुपमा नदेखिने आनुमान गरिएको छ ।
खानेपानीको आपूर्ति र सरसफाई (खुला दिसा पिसाब मुक्त)	पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणाली सुचारु रहेको वा चरम जलवायुबाट प्रभावित नभएको ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध यद्यपि, स्थानीय स्तरमा मर्मत गर्न सकिने न्यूनरुपमा ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध र मर्मतका लागि थप सहयोग वा अतिरिक्त माध्यमको आवश्यकता भएको; ७.५-१५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणालीमा बारम्बार अवरोध र विशेष आर्थिक र प्राविधिक सहयोग साथै आकस्मिक योजना वा उपायहरुको आवश्यकता भएको ४-७.५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणाली लगभग क्षतीग्रस्त भएको र पूनर्स्थापना वा पूनर्निर्माणका लागि वाहृय सहयोगको आवश्यकता भएको < ४ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	खानेपानी तथा सरसफाई प्रणलीमा हाल सम्म कुनै अबरोध नआएको भएतापनि धाराहरु धेरै अगाडी निर्माण भएकोले करिब ३०% धाराहरु मर्मत बिना संचालनमा आउन नसकेको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ । यस अवधिमा खुला दिशा मुक्त घोषण गरिएका गा.बि.स. मागापौवा छ भने अगाडी घोषण गरिएको बोच, सुनखानी, सुन्द्रावती र काब्रे सहित जम्मा ५ वटा पुगेको छ ।	→	बर्षातको समय सकिएकोले बाढीपहिरो जान सक्ने संभावना कम हुने हुँदा खानेपानी तथा सरसफाईमा अवरोध नहुने अनुमान गरिन्छ ।
जलवायुजन्य जोखिमका घटनाहरुः बाढी, पहिरो, सुख्खा, हिमपात, असिनापात र हुरीबतास	जलवायुको जोखिमका घटनाहरु नभएका वा सो घटनाबाट < २० % खाद्य संचिती र सम्पति नोक्सानी जलवायुको जोखिमका घटनाहरु भएका र सो घटनाबाट २०-३० % खाद्य संचिती र सम्पत्ति नोक्सानी जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट ३०-५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहतका घटनाहरु भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट > ५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहत भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट सम्पत्तिहरु पूर्ण रुपमा नोक्सानी भएको, मानव हताहत र उल्लेख्य रुपमा विस्तारीत भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मध्य कर्षातको समय परेकोले जिरीमा पहिरोले ५ वटा घर बगाउनुको साथै ४ जना मानिसको ज्यान गएको छ भने माली, भिरकोट लगायतको ठाँउमा सामान्य समस्या भएको बाहेक अन्य जोखिमका घटनाहरुको प्रतिवेदन प्राप्त नभएको अवस्था छ ।	→	हिमाली जिल्ला भएकोले हिमपात हुने संभावना रहेको भयतापनि बालीमा क्षति गर्ने गरि हिमपात नहुने अनुमान गरिएको छ ।
बिपदजन्य घटनाहरुः मूकम्प, आगजनी	भूकम्प वा आगजनी जस्ता बिपदहरु नभएका वा सो बिपदबाट < १० % घरधुरीहरु प्रभावित बिपदबाट १०-२० % घरधुरीहरु प्रभावित (<१०% घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट २०-४० % घरधुरीहरु प्रभावित (१०-२० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट ४०-६० % घरधुरीहरु प्रभावित (२०-४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट > ६० % घरधुरीहरु प्रभावित (>४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको)	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अवधिमा बिपदजन्य घटनाहरु नभएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ ।	↓	सुख्खा मौसम भएकोले आगजनीको घटनाहरु घटन सक्ने अनुमान गरिएको छ ।
बाहिरी बसासराई (अभावबाट प्रेरित)	मौसमी बसाइसराईमा ± १० % भिन्नता मौसमी बसाइसराईमा १०-२० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा २०-४० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा > ४० % बृद्धि ठूलो संख्यामा बाहृय बसाइरसाई भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अवधिमा दशै तिहार जस्ता ठुला चाड परेकोले मौसमी रुपमा हुने बसाई सराइृको अवस्था गतबर्षको तुलनामा समान रहेका आंकलन गरिएको छ ।	→	यस अवधिमा बर्षे बाली भित्रि सक्ने समय भएकोलृ अघिललो अवधिको तुलनामा मौसमी बसाई सराइृ केहि मात्रामा बढ्न सक्ने भयतापनि अघिल्लो बर्षको अनुपातमा समान रहने अनुमान गरिएको छ ।
नागरिक सुरक्षा (सामाजिक हिंसा र बन्द/अवरोध)	सामान्यतया शान्तिपूर्ण अवस्था । खाद्य सुरक्षाका आवश्यकताहरु परिपूर्तीका लागि बजार र सेवाहरु स्थिर अवस्थामा रहेका । सुरक्षा अवस्था बिग्रीएको । बजार र सेवाहरु प्रभावित भएका; ४ महिना भित्र १०-२० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको । हिँड्डुलमा रोक । ४ महिना भित्र २०-४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको । हिँडडुलमा रोक । ४ महिना भित्र > ४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको । उग्र किसिमको द्वन्द्वको अवस्था, मानव विस्थापन	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	कुनै प्रकारका बन्द अबरोधका घटनाहरु नघटेको साथै सबै प्रकारका सेवा सुबिधाहरु नियमित रुमपा भई रहेको शान्तीपूण अवस्था रहेको छ ।	→	यस अबधिमा पनि शान्ती सुरक्षको अवस्था शान्तीपूर्ण रहने अनुमान गरिएको छ ।

आम्दानीमा कुनै समस्य नहुने देखिन्छ । यसको अलवा विप्रेषण आउने, पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनको बिक्रिबाट आम्दानी निरन्तर रहि खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

७) खाद्य असुरक्षाको तत्कालिक कारणहरू :

क. खडेरी — ख. बाढी

ग. असिना — घ. ढिलो/छिटो वर्षाको स्थिति

ङ. पहिरो — च. अन्नबालीमा रोग

छ. अस्तव्यस्त बजार / महंगो बजार भाउ — ज. सामाजिक सुरक्षा

झ. रोग ब्याधिको संक्रमण — ञ. बेरोजगारी

ट. अन्य

(८) खाद्य असुरक्षाको अन्तरनिहित कारणहरू :

क. सिंचाई सुविधा नहुनु

ख. बाटोको सुविधा नहुनु

ग. उपलब्ध जग्गा

ग. अपर्याप्त जग्गा

घ. जनचेतना/शिक्षा

ङ. अन्य–

खाद्य सुरक्षा विश्लेषण तालिका

जिल्ला : दोलखा

क्लष्टर : बि

समान खाद्य सुरक्षा स्थिति भएका गा.बि.स.हरू : हाँवा, च्यामा, लापिलाङ्ग, भ्याकु, बुलुङ्ग, जुँगु, क्षेत्रपा, ठुलोपातल, लाकुरीडाँडा, बाबरे, लामाबगर, सुस्पाक्षमावती, शैलुङ्गेश्वर, भुसाफेदा (१४गा.बि.स.हरु)

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid Nov' 2014)

पूर्वानुमान अवधि : मंसिर-फाल्गुन, २०७१ (Mid Nov'014-Mid March' 2015)

जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालको बैठक मितिः ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

सन्दर्भ सूचकहरु		सूचनाको स्रोत		विश्वसनीयता	टिप्पणी	प्रत्येक सूचकको पूर्वानुमान ↑→↓	टिप्पणी	समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको निर्धारित चरण	जनसंख्या
		स्रोत	मिति	√=विश्वसनिय ?=अपुष्ट					
खाद्य उपभोग *(खाद्यान्न तथा आहारमा विविधता, खाद्य समूह)*	८० % भन्दा बढी घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ६०–८० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ४०–६० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम २०–४०% घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम <२० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम; तीव्र खाद्य तथा पोषण असुरक्षाको अवस्था- तत्काल मानवीय सहयोगको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	करिब ८०% भन्दा धेरै घरधुरीहरुले आफनो उत्पादन, दैनिक ज्यालामजदुरी,पशुजन्य उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषणको आम्दानीबाट खाद्यान्नको आधारभुत आवश्यक्ता परिपुर्ति गरिरहेको निस्कर्ष छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, दाल, आलु र ताजा तरकारीहरु उपभोग गरेको पाईन्छ।	→	धान र कोदो भित्रिने, बिप्रेषण आईरहने, कृषि र निर्माण कार्यमा रोजगार बृद्दि हुने साथै पशुजन्य उत्पादनबाट आम्दानी भई रहने हुनाले आधारभुत खाद्यान्न परिपुर्ती गर्न सहज हुने अनुमान गरिन्छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, दाल, आलु र ताजा तरकारीहरु उपभोग गरेका हुनेछन।	१ २ ३ ४ ५	
जीविकोपार्जन र निर्वाह पद्दति	दीर्घकालीन/परम्परागत जीविकोपार्जनका पद्दतीहरु र साधनहरु : बसाइसराई, ज्यालादारी काम, गैह्र काष्ठ वन पैदावार र स्थानीय उत्पादनको बेचबिखन र कन्दमूलको उपभोग जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरुको अभावको अवस्था; जीविकोपार्जनमा लगानी घटेको/नियमित खानपिनमा परिवर्तन **निर्वाह**: "निश्चित पद्दती" जस्तैः खानाको परिमाण घटाउने, कम रुचीकार खाना खाने, खाद्यान्न/पैसा अैंचोपैंचो गर्ने, र अनुत्पादक साधनहरुको बेचबिखन गर्ने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "अभावको पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरु- पशुहरु, जमीन, वीउँ बेचबिखन गर्ने र छाक बिराउने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु अति द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले अति उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "कठिन पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरुको बेचबिखनमा बृद्धि, लुटपाट, र कन्दमूलमा उच्च निर्भरता जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु पूर्ण रुपमा सकिन लागेको **निर्वाह** : निर्वाहका लागि कुनै पनि प्रभावकारी पद्दती नभएको। उच्च संख्यामा भोकमरी, मृत्यु, लुटपाट र हिंसाको घटनाहरु।	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	स्थानिय स्तरमा संचालित घर निर्माण, अपर तामाकोसी जलबिधुत निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु तथा कृषि मजदुरी, स्थानिय उत्पादन (कृषि तथा पशु)को बेचबिखन गरेर र बिप्रेषण बाट भएको आम्दानीबाट नै जीवन निर्वहा भईरहेको र यसलाई परम्परा देखी नै अबलम्वन गरि रहेको पाईन्छ।	→	सरकारी स्तरबाट संचालन गरिने परियोजनाहरुको काम को सुरुवात हुने, अपर तामाकोसी जलबिधुत निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु नियमित रहने साथै कृषि तथा पशुजन्य उपज (दुध, मासु, अण्डा, चिज, जुनार, सुन्तला आदी) को बिक्रि र बिप्रषणबाट हुने आम्दानीले जिवन निर्वहामा सहयोग पुगेको हुनेछ।		
तीव्र बाल कुपोषण (६-५९ महिना), (Global Acute Malnutrition-GAM) अनुसार दुब्लोपन (wasting)	< ५ % ५- १० % १०- १५ % १५- ३० % > ३० %	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✗	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको अनुसार यो क्षेत्रको ६-५९ महिनाको बच्चाहरुमा तिब्र बाल कुपोषणको अवस्था २ % भन्दा तल रहेको देखिन्छ जुन स्वास्थ्य संस्थामा जँचाउन आउने मध्यबाट लिईएको आंकडा हो।	→	यस अबधिमा र बाली भित्रने समय भएकोले खानपीनमा समस्या नहुने साथै हिउदको समय भएकोले झाडापखलाको प्रकोप कम हुने अनुमान गरिएको हुँदा तिब्र बाल कुपोषणको अवस्था सामान्य रहने अनुमान गरिएको छ।		
बाली १ उत्पादन स्थिति मकै भित्रि सकेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस बर्ष समय-समयमा पानी परेको, रोगकिराको समस्या उल्लेख्य रुपमा नदेखिएको, समयमै प्रयाप्त मात्रामा राशायनीक मल पाईनुका साथै जि.कृ.बि.का.र ग्रामिण बिकास टुकी संघ दोलखा लगायतका गैससहरुबाट उन्नत बिउ उपलब्ध गराउने अनुपात बढेकोले मकैको उत्पादन गतबर्षको भन्दा ७%ले बढेको प्रतिबेदन छ।				
बाली २ उत्पादन स्थिति धान भित्रिने कममा रहेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा धान भित्रिने क्रम शुरुभएको छ। अहिले सम्मको अबस्थालाई हेर्दा धान बालीको लागी पानी, मल र बिउ प्रयाप्त मात्रामा उपलब्ध भएको साथै रोगकिराको प्रकोप सम्बन्धि प्रतिबेदनहरु नआएकोले उत्पादन गतबर्ष भन्दा ८%ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	→	धानबाली पूर्णरुपमा भित्रिसकेको हुनेछ साथै कुनैखालको अनपेक्षित रोगकिरा नलागेमा उत्पादन अनुमान गरे अनुसारनै रहने छ।		

(३) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थिति निर्धारण सम्बन्धी टिप्पणी :

यस चौमासिक अबधिमा यस समूहमा रहेका गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अबस्थामा रहेका छन्। जसको लागि निम्न उल्लेखित सुचकहरुले प्रभाव पारेको पाईएको छ; करिब ८०% घरधुरीहरु आधारभुत आबश्यक्ता परिपुर्ति गर्न सक्षम रहेका छन्। घरधुरी खाद्य संचितिमा केहि कमि भएको भयतापनि मकैको उत्पादन ७%ले बृद्धि हुनु बर्षे आलु भित्रिनुको साथै निर्माण कार्यबाट करिब रु. १ करोड, पशुजन्य उत्पादनबाट करिब रु. १९ करोड १३ लाख। कृषिजन्य उत्पादन, गैर काष्ठ वन पैदावर(खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल), आन्तरिक पर्यटन ब्याबसायबाट गरि करिब रु. ५२ करोड ३० लाख र बिप्रेषणबाट करिब रु. ६० करोड आम्दानी भएको हुँदा घरधुरी खाद्य संचिति बढेको, बजारभाउ समेत करिब ६% ले मात्र बढेको र आपुर्तिमा ठुलो समस्या नदेखिएकोले खाद्य सुरक्षामा सकरात्मक सहयोग पुगेको देखिन्छ। यसको अलावा घरधुरीहरुले परम्परागत जीवन निर्वहा पद्धति अबलम्वन गरिरहेको साथै तिब्र बाल कुपेषणको अवस्था समेत सामान्य रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ। यस अबधिमा रोगब्याधि र संकटजन्य घटनाहरु पनि उल्लेख्य रुपमा नघटेको देखिन्छ।

बाली ३ उत्पादन स्थिति गँहु लगाउदै गरेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा गँहुको रोपाई गर्ने काम करिब ५०%ले सकिएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। मौसम अनुकुल भएको, बिउको उमार राम्रो भएको, उन्नत बिउको उपलब्धता र राशायनीक मलको उपलब्धता सहज भएकोले सबै क्षेत्रमा गँहु रोपाई सकिने रिर्पोट प्राप्त भएको छ।	→	पुरै क्षेत्रफलमा गँहु रोपाई भईसकेको हुनेछ। जसका कारण गँहुको उत्पादन गत बर्षको भन्दा करिब ११%ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	
घरधुरीहरुमा खाद्य सञ्चयको अवस्था	>५०% घरधुरीहरुसंग ४ महिना भन्दा बढीका लागि खाद्य संचिती त: > ५०% घरधुरीहरुसंग २-४ महिनाकालागि खाद्य संचिति हि+प: >५०% घरधुरीहरुसंग २-४ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५०% घरधुरीहरुसंग १-२ महिनाकालागि खाद्य संचिति हि + प: ३०-४०% घरधुरीहरु संग २-३ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५० % घरधुरीहरुसंग १ महिना भन्दा कमका लागि खाद्य संचिती हि + प: ३०-५०% घरधुरीहरुसंग १-२ महिनाका लागि खाद्य संचिती > ५० % घरधुरीहरुमा खाद्य संचिती रित्तिएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस समूहका गाबिसहरुमा मकै र बर्षेआलु भित्रि सकेको, धान भित्रिने कममा रहेको, प्रयाप्त मात्रामा रोजगारका साथै स्थानिय उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषण प्रवाहको आम्दानीबाट खरिद गर्न सक्ने क्षमता रहेका भएता पनि समूह ए को तुलनामा कम उत्पादकत्व, मुख्य बजार केन्द्र टाढा रहेका कारण नगदे बालीहरु कम लगाउने प्रचलन रहेकाले आम्दानी कम भई खाद्य संचिति ३-४ महिनाको लागी मात्र प्रयाप्त हुने निस्कर्ष रहेको छ।	↑	धान र कोदो भित्रिने हुँदा खाद्य संचितिको अबस्था राम्रो हुने अनुमान गरिन्छ। साथै आम्दानीका श्रोतहरु पनि केहि मात्रामा बढ्ने हुनाले खरिद गर्ने क्षमता समेत राम्रो रहने अनुमान गरिन्छ।	
प्रमुख बजारमा मुख्य खाद्यान्नको सञ्चय	सामान्य स्तरको संचिती रहेको (भण्डारण स्तर राम्रो रहेको र माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त आपूर्ति भएको) संचिती घटेको तर अझै पनि माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त रहेको धेरै कम संचिती स्तर, माग पूरा गर्न आंशिक रुपमा समर्थ संचिती रित्तिएको संचिती रित्तिएको/बजार चालू नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	खुर्कोट र काठमाडौं दुबै नाकाबाट सामान आई रहेको, बजार भाउ सामान्य मात्रामा बृद्धि भएको, कच्चि तथा पक्कि सडकहरु संचालनमा आएका कारण क्षेत्रिय बजार केन्द्रहरुसंगको पहुँच सहज रहेको साथै ढुवानीको साधन प्रयाप्त मात्रामा पाईएकाले माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको छ।	→	हिउँदे सडकहरु संचालनमा रहने हुँदा क्षेत्रिय बजार संगको पहुच अझ सरल हुन गई बजार खाद्य संचयको अबस्था अझ राम्रो हुने अनुमान गरिन्छ।	
गाविस भित्र र वरपरका गाविसहरुमा रोजगारीका अवसरहरु	रोजगारीको स्तर सीमारेखामा वा १० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा १०-३० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ३०-५० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ५०% भन्दा बढीका दरले कमी आएको रोजगारीका अवसरहरु उपलब्ध नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय निर्माण परियोजनाका सडक मर्मत परियोजनाहरुमा रोजगारी प्राप्त भई करिब २९० जनाले दैनिक काम गरी करिब १ करोड बराबर आम्दानी भएको पाईएको छ।	→	अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत, बिद्यालय भवन निर्माण परियोजना सुचारु रहनुका साथै स्थानिय पुन निर्माण र कृषि कार्यहरुमा रोजगारीको अबसर प्रयाप्त मात्रामा हुने अनुमान गरिएको छ। यसको साथै निजि तथा सरकारी बजेटका परियोजनाहरु पनि संचालनमा आउने हुँदा रोजगारीको अबसरमा बृद्दि हुने अनुमान रहेको छ।	
आम्दानी: गैह्र काष्ठ वन पैदावार, नगदे/उच्च मूल्य बाली र साना व्यवसाय	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यो क्षेत्रमा बर्षे आलु, अलैची, सन्तलाजात, तथा काउली, गोलभेंडा, बन्दा लगायतका तरकारीहरु) आन्तरिक पर्यटनबाट,र NTFP (खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल) बिक्रिबाट करिब रुं ५२ करोड ३० लाख आम्दानी भएको छ।	→	यस अबधिमा सुन्तलाको बिक्रि बितरण साथै मौसमी तरकारीहरुको बिक्रि नियमित हुने हुदाँ आम्दानीको स्तर सामान्य अबस्थामानै रहने अनुमान गरिन्छ। साथै आन्तरिक पर्यटन ब्याबसायको आम्दानी बढ्ने अनुमान गरिएको छ। यो अबधिमा काष्ठ र गैरकाष्ठ पन पैदावरको बिक्रि बितरनको अनुपात अघिल्लो चौमासिक भन्दा बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	**(४) समग्र विश्वसनीयताको स्थिति** √=विश्वसनीय; ?=अपुष्ट) ✓
पशुजन्य आम्दानी: मासु, दुध, अन्डा, माछा, मह	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	पशुजन्य उत्पादनबाट यो चौमासिकमा करिब रु.१९ करोड १३ लाख आम्दानी भएको छ यो गतबर्ष भन्दा ३% ले बढी हो।	→	चाडपर्वको समय सकिएको हुदा अघिल्लो चौमासिकको तुलनामा आम्दानीमा केहि कमि हुने भयतापनि अघिल्लो बर्षको तुलनामा ब्यबसायीक कुखुरापालन, बंगुरपालन, उन्नत गाइ पालनको संख्या क्रमस बृद्दि भएकोले यसबाट हुने आम्दानीको अबस्था राम्रा रहने अनुमान गरिएको छ।	**(५) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पूर्वानुमान** (↑→↓) →
चामल, गहुँको पिठो र अन्य मुख्य खाद्य बस्तुहरुको बजार मूल्य	सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा १०-२० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा २०-४० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ४०-८० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा >८० % बृद्धि	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मोटा चामल, गहुँको पिठो लगाएत खाद्य बस्तुहरुको बजार मुल्य गतबर्षको भन्दा करिब ५-७%ले बढेको पाईएको छ।	→	इन्धनको मुल्य घटि रहेको, कच्चि सडकहरु संचालनमा आई रहने, धान र कोदो भित्रिने समय भएकोले बजार मुल्य स्थिर रहने अनुमान गरिएको छ।	**<u>(६) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पुर्वानुमान सम्बन्धी टिप्पणी :</u>** आगामी पुर्वानुमान अबधिमा पनि यो समूहको गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अबस्थामानै रहने अनुमान निम्न कारणहरुका आधारमा गरिएको छ। धान र कादो भित्रिने हुँदा घरधुरी खाद्यान्न संचिती बढ्ने, कृषि क्षेत्र तथा स्थानिय पुर्वाधार निर्माणको काम, अपर तामाकोशी जलबिधुत आयोजना, खानीखोला साना जलबिधुत आयोजना र भारतीय दुतावासको सहयोगमा निर्माण भईरहेको भवन निर्माणले साथै हिमाली परियोजनाको रकम लगानी र सरकारी बजेटबाट गरिने निर्माण परियोजनाहरुको काम समेत सुरु हुने समय हुनाले रोजगारीको अबस्था राम्रो हुने अनुमान गरिएको छ। यी उल्लेखित
बिप्रेषण	सीमारेखाको तुलनामा बिप्रेषण प्रवाहमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा बिप्रेषण प्रवाहमा ३० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा बिप्रेषण प्रवाहमा ३०-६० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा बिप्रेषण प्रवाहमा > ६० % ले कमी बिप्रेषण प्रवाहमा उल्लेख्य कमी वा बिप्रेषण प्रवाह नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✗	दशै तिहार जस्ता ठुला चाडपर्वको समय भएकोले र तेश्रो मुलुकमा कामको लागी जाने मानिसहरुको संख्या क्रमस बढी रहेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रेषण १०% ले बढेको पाईयो। यो चौमासिकमा करिब रु. ६० करोड बिप्रषण आएको अनुमान रहेको छ।	→	यस अबधिमा अघिल्लो अबधिको भन्दा बिप्रषण प्रवहा कमि हुने भयता पनि बिदेश जाने मानिसको संख्या केहि बढेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रषणको अनुपात करिब ५-१०% ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	

रोगव्याधी र माहामारीका घटनाहरु	रोगव्याधीका मामिलाहरु उल्लेख्य संख्यामा देखा नपरेको रोगव्याधीका केही मामिलाहरु देखा परेको तर स्थानीय स्तरमा नियन्त्रण गर्न सकिने केही रोगव्याधीहरु माहामारीका रुपमा फैलिएका, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाह्य सहयोगको आवश्यकता केही आम रोगव्याधीहरुले सर्वव्यापी माहामारीको रुप लिएको, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाह्य सहयोगको आवश्यकता रुग्णता वा मृत्युदर वृहत संख्यामा देखा परेको, विशेषज्ञहरुको टोली संलग्न विशेष सवस्थ्य सेवाको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मानव तथा पशुमा कुनै प्रकारको रोगब्याधिको घटनाहरु उल्लेख्यरुपमा देखा नपरेको प्रतिबेदन प्राप्त भएको छ।	→	बर्षाको समय सकिसकेकोले झाडापखला लगाएत सरुवारोगहरुको प्रकोप महामारीको रुपमा नदेखिने आनुमान गरिएको छ।
खानेपानीको आपूर्ति र सरसफाई (खुला दिसा पिसाब मुक्त)	पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणाली सुचारु रहेको वा चरम जलवायुबाट प्रभावित नभएको ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध यद्यपि, स्थानीय स्तरमा मर्मत गर्न सकिने न्यूनरुपमा ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध र मर्मतका लागि थप सहयोग वा अतिरिक्त माध्यमको आवश्यकता भएको; ७.५-१५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणालीमा बारम्बार अवरोध र विशेष आर्थिक र प्राविधिक सहयोग साथै आकस्मिक योजना वा उपायहरुको आवश्यकता भएको ४-७.५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणाली लगभग क्षतीग्रस्त भएको र पूनर्स्थापना वा पूनर्निर्माणका लागि वाह्य सहयोगको आवश्यकता भएको < ४ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	खानेपानी तथा सरसफाई प्रणलीमा हाल सम्म कुनै अबरोध नआएको भएतापनि धाराहरु धेरै अगाडी निर्माण भएकोले करिब ३०% धाराहरु मर्मत बिना संचालनमा आउन नसकेको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। खुला दिशा मुक्त घोषण गरिएका गा.बि.स.हरु च्यामा, लाँकुरीडाँडा, सुस्पाक्षमावती, हावाँ सहित जम्मा ४ वटा रहेको छ।	→	बर्षातको समय सकिएकोले बाढीपहिरो जान सक्ने संभावना कम हुने हुँदा खानेपानी तथा सरसफाईमा अवरोध नहुने अनुमान गरिन्छ।
जलवायुजन्य जोखिमका घटनाहरुः बाढी, पहिरो, सुख्खा, हिमपात, असिनापात र हुरीबतास	जलवायुको जोखिमका घटनाहरु नभएका वा सो घटनाबाट < २० % खाद्य संचिती र सम्पत्ति नोक्सानी जलवायुको जोखिमका घटनाहरु भएका र सो घटनाबाट २०-३० % खाद्य संचिती र सम्पत्ति नोक्सानी जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट ३०-५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहतका घटनाहरु भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट > ५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहत भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट सम्पत्तिहरु पूर्ण रुपमा नोक्सानी भएको, मानव हताहत र उल्लेख्य रुपमा विस्तारीत भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मध्य कर्षातको समय परेकोले जिरीमा पहिरोले ५ वटा घर बगाउनुको साथै ४ जना मानिसको ज्यान गएको छ भने माली, भिरकोट लगायतको ठाँउमा सामान्य समस्या भएको बाहेक अन्य जोखिमका घटनाहरुको प्रतिवेदन प्राप्त नभएको अबस्था छ।	→	हिमाली जिल्ला भएकोले हिमपात हुने संभावना रहेको भयतापनि बालीमा क्षति गर्ने गरि हिमपात नहुने अनुमान गरिएको छ।
बिपदजन्य घटनाहरुः मूकम्प, आगजनी	भूकम्प वा आगजनी जस्ता बिपदहरु नभएका वा सो बिपदबाट < १० % घरधुरीहरु प्रभावित बिपदबाट १०-२० % घरधुरीहरु प्रभावित (<१०% घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट २०-४० % घरधुरीहरु प्रभावित (१०-२० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट ४०-६० % घरधुरीहरु प्रभावित (२०-४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट > ६० % घरधुरीहरु प्रभावित (>४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको)	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा बिपदजन्य घटनाहरु नभएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ।	↓	सुख्खा मौसम भएकोले आगजनीको घटनाहरु घटन सक्ने अनुमान गरिएको छ।
बाहिरी बसासराई (अभावबाट प्रेरित)	मौसमी बसाइसराईमा ± १० % भिन्नता मौसमी बसाइसराईमा १०-२० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा २०-४० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा > ४० % बृद्धि ठूलो संख्यामा वाहृय बसाइरसाई भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा दशै तिहार जस्ता ठुला चाड परेकोले मौसमी रुपमा हुने बसाई सराइृको अबस्था गतबर्षको तुलनामा समान रहेका आंकलन गरिएको छ।	→	यस अबधिमा बर्षे बाली भित्रि सक्ने समय भएकोलृ अघिललो अबधिको तुलनामा मौसमी बसाई सराइृ केहि मात्रामा बढ्न सक्ने भयतापनि अघिल्लो बर्षको अनुपातमा समान रहने अनुमान गरिएको छ।
नागरिक सुरक्षा (सामाजिक हिंसा र बन्द/अवरोध)	सामान्यतया शान्तिपूर्ण अवस्था। खाद्य सुरक्षाका आवश्यकताहरु परिपूर्तीका लागि बजार र सेवाहरु स्थिर अवस्थामा रहेका। सुरक्षा अवस्था बिग्रीएको। बजार र सेवाहरु प्रभावित भएका; ४ महिना भित्र १०-२० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। हिँड्डुलमा रोक। ४ महिना भित्र २०-४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। हिँडडुलमा रोक। ४ महिना भित्र > ४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। उग्र किसिमको द्वन्द्वको अवस्था, मानव विस्थापन	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	कुनै प्रकारका बन्द अबरोधका घटनाहरु नघटेको साथै सबै प्रकारका सेवा सुबिधाहरु नियमित रुमपा भई रहेको शान्तीपूण अबस्था रहेको छ।	→	यस अबधिमा पनि शान्ती सुरक्षको अबस्था शान्तीपूर्ण रहने अनुमान गरिएको छ।

कारणहरुले गर्दा आम्दानीमा कुनै समस्य नहुने देखिन्छ। यसको अलवा विप्रेषण आउने, पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनको बिक्रिबाट आम्दानी निरन्तर रहि खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

७) खाद्य असुरक्षाको तत्कालिक कारणहरू :

क. खडेरी	ख. बाढी
ग. असिना	घ. ढिलो/छिटो वर्षाको स्थिति
ङ. पहिरो	च. अन्नबालीमा रोग
छ. अस्तव्यस्त बजार / महंगो बजार भाउ	ज. सामाजिक सुरक्षा
झ. रोग ब्याधिको संक्रमण	ञ. बेरोजगारी
ट. अन्य	

(८) खाद्य असुरक्षाको अन्तरनिहित कारणहरू :

क. सिंचाई सुविधा नहुनु

ख. बाटोको सुविधा नहुनु

ग. उपलब्ध जग्गा

ग. अपर्याप्त जग्गा

घ. जनचेतना/शिक्षा

ङ. अन्य–

खाद्य सुरक्षा विश्लेषण तालिका

जिल्ला : दोलखा

क्लष्टर : सि

समान खाद्य सुरक्षा स्थिति भएका गा.बि.स.हरू : कालिञ्चोक, बिगु, आलम्पु, चंखु, खोपाचागु, चिलंखा, वराङ, खारे, मार्वु, श्यामा, माली, दुधपोखरी, डाँडाखर्क, गौरीशंकर (१४ गा.बि.स.हरु)

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid Nov' 2014)

पूर्वानुमान अवधि : मंसिर-फाल्गुन, २०७१ (Mid Nov'014-Mid March' 2015)

जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जालको बैठक मितिः ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

सन्दर्भ सूचकहरु		सूचनाको स्रोत		विश्वसनीयता	टिप्पणी	प्रत्येक सूचकको पूर्वानुमान ↑→↓	टिप्पणी	समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको निर्धारित चरण	जनसंख्या
		स्रोत	मिति	√=विश्वसनिय ?=अपुष्ट					
खाद्य उपभोग *(खाद्यान्न तथा आहारमा विविधता, खाद्य समूह)*	८० % भन्दा बढी घरधुरीहरु आधारभुत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ६०–८० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम ४०–६० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम २०–४०% घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम <२० % घरधुरीहरु आधारभूत खाद्यान्न आवश्यकता परिपूर्ती गर्न सक्षम; तीव्र खाद्य तथा पोषण असुरक्षाको अवस्था- तत्काल मानवीय सहयोगको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	करिब ८०% भन्दा धेरै घरधुरीहरुले आफनो उत्पादन, दैनिक ज्यालामजदुरी,पशुजन्य उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषणको आम्दानीबाट खाद्यान्नको आधारभुत आबश्यक्ता परिपुर्ति गरिरहेको निस्कर्ष छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले मकै, चामल, दुध, मासु, आलु र हरियो सागपातहरु उपभोग गरेको पाईन्छ।	→	कोदो भित्रिने, बिप्रेषण आईरहने, कृषि र निर्माण कार्यमा रोजगार बृद्दि हुने साथै गैरकाष्ठ वन पैदावार र पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनबाट केहि मात्रामा आम्दानी भई रहने हुनाले आधारभुत खाद्यान्न परिपुर्ती गर्न सहज हुने अनुमान गरिन्छ। यस अबधिमा घरधुरीहरुले कोदो, चामल, दुध, मासु, आलु र हरियो सागपातहरु उपभोग गरेको पाईन्छ।	१ २ ३ ४ ५	
जीविकोपार्जन र निर्वाह पद्दति	दीर्घकालीन/परम्परागत जीविकोपार्जनका पद्दतीहरु र साधनहरु : बसाइसराई, ज्यालादारी काम, गैह्र काष्ठ वन पैदावार र स्थानीय उत्पादनको बेचबिखन र कन्दमूलको उपभोग जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरुको अभावको अवस्था; जीविकोपार्जनमा लगानी घटेको/नियमित खानपिनमा परिवर्तन **निर्वाह**: "निश्चित पद्दती" जस्तैः खानाको परिमाण घटाउने, कम रुचीकार खाना खाने, खाद्यान्न/पैसा ऐंचोपैंचो गर्ने, र अनुत्पादक साधनहरुको बेचबिखन गर्ने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "अभावको पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरु- पशुहरु, जमीन, वीउँ बेचबिखन गर्ने र छाक बिराउने जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु अति द्रुत गतिमा सकिदै गएको जसले अति उच्च उपभोग अभाव तर्फ लैजाने **निर्वाह**: "कठिन पद्दती" जस्तैः उत्पादक साधनहरुको बेचबिखनमा बृद्धि, लुटपाट, र कन्दमूलमा उच्च निर्भरता जीविकोपार्जन : पद्दती र साधनहरु पूर्ण रुपमा सकिन लागेको **निर्वाह** : निर्वाहका लागि कुनै पनि प्रभावकारी पद्दती नभएको। उच्च संख्यामा भोकमरी, मृत्यु, लुटपाट र हिंसाको घटनाहरु।	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	स्थानिय स्तरमा संचालित घर निर्माण, अपर तामाकोसी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु तथा कृषि मजदुरी, स्थानिय उत्पादन (कृषि तथा पशु)को बेचबिखन गरेर र बिप्रेषण बाट भएको आम्दानीबाट नै जीवन निर्वहा भईरहेको र यसलाई परम्परा देखी नै अबलम्वन गरि रहेको पाईन्छ।	→	सरकारी स्तरबाट संचालन गरिने परियोजनाहरुको काम को सुरुवात हुने, अपर तामाकोसी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत निर्माण लगायतका निजि/सरकारी/गैससहरुको लगानीमा संचालित निर्माण परियोजनाहरु नियमित रहने साथै कृषि तथा पशुजन्य उपज (दुध, मासु, अण्डा, चिज, जुनार, सुन्तला आदी) को बिक्रि र बिप्रषणबाट हुने आम्दानीले जिवन निर्वहामा सहयोग पुगेको हुनेछ।	**(३) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थिति निर्धारण सम्बन्धी टिप्पणी :** यस चौमासिक अबधिमा यो समूहमा रहेका गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अबस्थामा रहेका छन्। जसको लागि निम्न उल्लेखित सुचकहरुले प्रभाव पारेको पाईएको छ। करिब ८०% घरधुरीहरु आधारभुत आवश्यक्ता परिपुर्ति गर्न सक्षम रहेका छन्। घरधुरी खाद्य संचिति केहि कम रहेको भयता पनि मकैको उत्पादन ७% ले बृद्धि हुनु बर्षे आलु भित्रिनुको साथै निर्माण कार्यबाट करिब रु. १ करोड, पशुजन्य उत्पादनबाट करिब रु. १९ करोड १३ लाख, कृषिजन्य उत्पादन, गैर काष्ठ वन पैदावर (खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल), आन्तरिक पर्यटन ब्यावसायबाट गरि करिब रु. ५२ करोड ३० लाख र बिप्रेषणबाट करिब रु. ६० करोड आम्दानी भएको हुँदा खरिद क्षमता बृद्दि भई घरधुरी खाद्य संचितिमा टेवा पुगेको छ। बजारभाउ समेत करिब ६% ले मात्र बढेको र आपुर्तिमा ठुलो समस्या नदेखिएकोले खाद्य सुरक्षामा सकरात्मक सहयोग पुगेको देखिन्छ। यसको अलवा घरधुरीहरुले परम्परागत जीवन निर्वहा पद्धति अबलम्वन गरिरहेको साथै तिव्र बाल कुपेषणको अवस्था समेत सामान्य रहेको तथ्याङ्कले देखाएको छ। यस अबधिमा रोगब्याधि र संकटजन्य घटनाहरु पनि उल्लेख्य रुपमा नघटेको देखिन्छ।	
तीव्र बाल कुपोषण (६-५९ महिना), (Global Acute Malnutrition-GAM) अनुसार दुब्लोपन (wasting)	< ५ % ५- १० % १०- १५ % १५- ३० % > ३० %	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✘	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको अनुसार यो क्षेत्रको ६-५९ महिनाको बच्चाहरुमा तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था २ % भन्दा तल रहेको देखिन्छ जुन स्वास्थ्य संस्थामा जँचाउन आउने मध्यबाट लिईएको आंकडा हो।	→	यस अबधिमा र बाली भित्रने समय भएकोले खानपीनमा समस्या नहुने साथै हिउदको समय भएकोले झाडापखलाको प्रकोप कम हुने अनुमान गरिएको हुँदा तिब्र बाल कुपोषणको अबस्था सामान्य रहने अनुमान गरिएको छ।		
बाली १ उत्पादन स्थिति मकै भित्रि सकेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस बर्ष समय-समयमा पानी परेको, रोगकिराको समस्या उल्लेख्य रुपमा नदेखिएको, समयमै प्रयाप्त मात्रामा राशायनीक मल पाईनुका साथै जि.कृ.बि.का.र ग्रामिण बिकास टुकी संघ दोलखा लगायतका गैससहरुबाट उन्नत बिउ उपलब्ध गराउने अनुपात बढेकोले मकैको उत्पादन गतबर्षको भन्दा ७%ले बढेको प्रतिबेदन छ।				
बाली २ उत्पादन स्थिति कादो भित्रिने कममा रहेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा कोदो भित्रिने कम शुरुभएको छ। अहिले सम्मको अबस्थालाई हेर्दा कादो बालीको लागी पानी, मल र बिउ प्रयाप्त मात्रामा उपलब्ध भएको साथै रोगकिराको प्रकोप सम्बन्धि प्रतिबेदनहरु नआएकोले उत्पादन गतबर्ष भन्दा २%ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	→	कोदोबाली पूर्णरुपमा भित्रिसकेको हुनेछ साथै कुनैखालको अनपेक्षित रोगकिरा नलागेमा उत्पादन अनुमान गरे अनुसारनै रहने छ।		

बाली ३ उत्पादन स्थिति गँहु लगाउँदै गरेको बाली	त- आधार वर्षको भन्दा १०-२० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १० % सम्म कम त- आधार वर्ष भन्दा २०-४० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा १०-३०% कम त- आधार वर्ष भन्दा ४०-६० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ३०-५० % कम त- आधार वर्ष भन्दा ६०-८० % कम हि + प: आधार वर्ष भन्दा ५०-७० % कम त- आधार वर्ष भन्दा > ८० % ले कम हि + प: आधार वर्षको उत्पादन भन्दा ७० % ले कम	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	उच्च हिमाली समूह भएकोले यस अबधिमा गँहुको रोपाई गर्ने काम करिब ८०%ले सकिएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। मौसम अनुकुल भएको, बिउको उमार राम्रो भएको, उन्नत बिउको उपलब्धता र राशायनीक मलको उपलब्धता सहज भएकोले सबै क्षेत्रमा गँहु रोपाई सकिने रिर्पोट प्राप्त भएको छ।	→	पुरै क्षेत्रफलमा गँहु रोपाई भईसकेको हुनेछ। जसका कारण गँहुको उत्पादन गत बर्षको भन्दा करिब ११%ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	
घरधुरीहरुमा खाद्य सञ्चयको अवस्था	>५०% घरधुरीहरुसंग ४ महिना भन्दा बढीका लागि खाद्य संचिती त: > ५०% घरधुरीहरुसंग २-४ महिनाकालागि खाद्य संचिति हि+प: >५०% घरधुरीहरुसंग ३-४ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५०% घरधुरीहरुसंग १-२ महिनाकालागि खाद्य संचिति हि + प: ३०-४०% घरधुरीहरु सग २-३ महिनाका लागि खाद्य संचिती त: ३०-५० % घरधुरीहरुसंग १ महिना भन्दा कमका लागि खाद्य संचिती हि + प: ३०-५०% घरधरीहरुसंग १-२ महिनाका लागि खाद्य संचिती > ५० % घरधुरीहरुमा खाद्य संचिती रित्तिएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस समूहका गाबिसहरुमा मकै र बर्षेआलु भित्रि सकेको, कादो भित्रिने कममा रहेको, सिमित मात्रामा रोजगारका साथै स्थानिय उत्पादनको बिक्रि र बिप्रेषण प्रवाहको आम्दानीबाट खरिद गर्न सक्ने क्षमता रहेका भएता पनि समूह ए र बि को तुलनामा कम उत्पादकत्व, कम खेतियोग्य जमिन, मुख्य बजार केन्द्र टाढा रहेका कारण नगदे बालीहरु अति कम लगाउने प्रचलन रहेकाले आम्दानी कम भई खाद्य संचिति २-३ महिनाको लागी मात्र प्रयाप्त हुने निस्कर्ष रहेको छ।	→	कोदो भित्रिने हुँदा खाद्य संचितिको अवस्था केहि सुधार हुने र आम्दानीका श्रोतहरु पनि केहि मात्रामा बढ्ने हुनाले खरिद गर्ने क्षमता समेत राम्रो रहने भयतापनि कोदोले धान्ने समय करिब १-२ महिनाको लागी मात्र हुने परम्परा भएकोले खाद्य संचितिको अबस्थामा खासै सुधार नहुने अनुमान रहेको छ।	
प्रमुख बजारमा मुख्य खाद्यान्नको सञ्चय	सामान्य स्तरको संचिती रहेको (भण्डारण स्तर राम्रो रहेको र माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त आपूर्ति भएको) संचिती घटेको तर अझै पनि माग पूरा गर्नका लागि पर्याप्त रहेको धेरै कम संचिती स्तर, माग पूरा गर्न आंशिक रुपमा समर्थ संचिती रित्तिएको संचिती रित्तिएको/बजार चालू नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	बजार भाउ ५-७% बृद्धि भएको, कच्चि तथा पक्कि सडकहरु संचालनमा आएका कारण मुख्य बजार केन्द्रहरुसंगको पहुँच केहि सहज रहेको साथै ढुवानीको साधन प्रयाप्त मात्रामा पाईएकाले माग अनुसार आपुर्ति भई रहेको छ।	→	हिउँदे सडकहरु संचालनमा रहने हुँदा क्षेत्रिय बजार संगको पहुच अझ सरल हुन गई बजार खाद्य संचयको अबस्था अझ राम्रो हुने अनुमान गरिन्छ।	
गाविस भित्र र वरपरका गाविसहरुमा रोजगारीका अवसरहरु	रोजगारीको स्तर सीमारेखामा वा १० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा १०-३० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ३०-५० % ले कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा रोजगारीका अवसरहरुमा ५०% भन्दा बढीका दरले कमी आएको रोजगारीका अवसरहरु उपलब्ध नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत निर्माण परियोजनाका सडक मर्मत परियोजनाहरुमा रोजगारी प्राप्त भई करिब २९० जनाले दैनिक काम गरी करिब १ करोड बराबर आम्दानी भएको पाईएको छ। तर यो आम्दानीको करिब ३०% भाग मात्र यस क्षेत्रमा पर्न जाने अनुमान गरिएको छ।	→	अपर तामाकोशी जलबिधुत, खानीखोला साना जलबिधुत निर्माण परियोजना सुचारु रहनुका साथै स्थानिय पुन निर्माण र कृषि कार्यहरुमा रोजगारीको अबसर अघिल्लो अबधिको तुलनामा बृद्दि हुने अनुमान गरिएको छ। यसको साथै निजि तथा सरकारी बजेटका परियोजनाहरु पनि संचालनमा आउने हुँदा रोजगारीको अबसरमा बृद्दि हुने अनुमान रहेको छ।	
आम्दानी: गैह्र काष्ठ वन पैदावार, नगदे/उच्च मूल्य बाली र साना व्यवसाय	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यो क्षेत्रमा बर्षे आलु, अलैची, सन्तलाजात, तथा काउली, गोलभेंडा, बन्दा लगायतका तरकारीहरु) आन्तरिक पर्यटनबाट,र NTFP (खोटो, अर्गेली, बाँस-निगालो, चिराईतो, नेपाली कागज, मजिठो, वन लसुन, मछिनोको तेल) बिक्रिबाट करिब रुं ५२ करोड ३० लाख आम्दानी भएको छ। तर यो क्षेत्रमा आम्दानीको करिब २०% मात्र भाग पर्ने अनुमान रहेको छ।	→	यस अबधिमा मौसमी तरकारीहरुको बिक्रि नियमित हुने हुदाँ आम्दानीको स्तर सामान्य अबस्थामानै रहने अनुमान गरिन्छ। यो अबधिमा काष्ठ र गैरकाष्ठ पन पैदावरको बिक्रि बितरणको अनुपात अघिल्लो चौमासिक भन्दा बढ्ने अनुमान गरिएको छ।	**(४) समग्र विश्वसनीयताको स्थिति** √=विश्वसनीय; ?=अपुष्ट) ✓
पशुजन्य आम्दानी: मासु, दुध, अन्डा, माछा, मह	आम्दानीको स्तर सीमारेखामा वा सामान्य स्तरमा सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३० % सम्म कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ३०-६० % कमी आएको सीमारेखाको तुलनामा आम्दानीमा ६० % भन्दा बढीका दरले कमी आएको बेचबिखन नभएको/आम्दानी नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	पशुजन्य उत्पादनबाट यो चौमासिकमा करिब रु.१९ करोड १३ लाख आम्दानी भएको छ यो गतबर्ष भन्दा ३% ले बढी हो।	→	चाडपर्वको समय सकिएको हुदा अघिल्लो चौमासिकको तुलनामा आम्दानीमा केहि कमि हुने भयतापनि अघिल्लो बर्षको तुलनामा ब्यबसायीक उन्नत गाई पालनको संख्या कमस बृद्दि भएकोले यसबाट हुने आम्दानीको अबस्था राम्रा रहने अनुमान गरिएको छ।	**(५) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पूर्वानुमान** (↑→↓)
चामल, गहुँको पिठो र अन्य मुख्य खाद्य बस्तुहरुको बजार मूल्य	सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा १०-२० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा २०-४० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा ४०-८० % बृद्धि सीमारेखाको तुलनामा मूल्यमा >८० % बृद्धि	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मोटा चामल, गहुँको पिठो लगाएत खाद्य बस्तुहरुको बजार मुल्य गतबर्षको भन्दा करिब ५-७%ले बढेको पाईएको छ।	→	इन्धनको मुल्य घटि रहेको, कच्चि सडकहरु संचालनमा आई रहने, कोदो भित्रिने समय भएकोले बजार मुल्य स्थिर रहने अनुमान गरिएको छ।	**(६) समग्र खाद्य सुरक्षा स्थितिको पुर्वानुमान सम्बन्धी टिप्पणी :** आगामी पुर्वानुमान अबधिमा पनि यो समूहको गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अबस्थामानै रहने अनुमान निम्न कारणहरुका आधारमा गरिएको छ। कादो भित्रिने हुँदा घरधुरी खाद्यान्न संचिती केहि बढ्ने, कृषि क्षेत्र तथा स्थानिय पुर्वाधार निर्माणको काम, अपर तामाकोशी जलबिधुत आयोजना, खानीखोला साना जलबिधुत आयोजना निर्माणले साथै हिमाली परियोजनाको रकम लगानी र सरकारी बजेटबाट गरिने निर्माण परियोजनाहरुको काम समेत सुरु हुने समय हुनाले रोजगारीको अबस्था राम्रो हुने अनुमान गरिएको छ। यी
विप्रेषण	सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ± १० % उतारचढाव सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ३० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा ३०-६० % ले कमी सीमारेखाको तुलनामा विप्रेषण प्रवाहमा > ६० % ले कमी विप्रेषण प्रवाहमा उल्लेख्य कमी वा विप्रेषण प्रवाह नभएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✗	दशै तिहार जस्ता ठुला चाडपर्बको समय भएकोले र तेश्रो मुलुकमा कामको लागी जाने मानिसहरुको संख्या कमस बढी रहेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रेषण १०% ले बढेको पाईयो। यो चौमासिकमा करिब रु. ६० करोड बिप्रषण आएको अनुमान रहेको छ।	→	यस अबधिमा अघिल्लो अबधिको भन्दा बिप्रषण प्रवहा कमि हुने भयता पनि बिदेश जाने मानिसको संख्या केहि बढेकोले अघिल्लो बर्षको तुलनामा बिप्रषणको अनुपात करिब ५-१०% ले बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।	

रोगव्याधी र महामारीका घटनाहरु	~~रोगव्याधीका मामिलाहरु उल्लेख्य संख्यामा देखा नपरेको~~ रोगव्याधीका केही मामिलाहरु देखा परेको तर स्थानीय स्तरमा नियन्त्रण गर्न सकिने केही रोगव्याधीहरु माहामारीका रुपमा फैलिएका, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाह्य सहयोगको आवश्यकता केही आम रोगव्याधीहरुले सर्वव्यापी माहामारीको रुप लिएको, जसको निदानका लागि विशेष स्वास्थ्य सेवा/वाह्य सहयोगको आवश्यकता रुग्णता वा मृत्युदर वृहत संख्यामा देखा परेको, विशेषज्ञहरुको टोली संलग्न विशेष सवस्थ्य सेवाको आवश्यकता	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मानव तथा पशुमा कुनै प्रकारको रोगब्याधिको घटनाहरु उल्लेख्यरुपमा देखा नपरेको प्रतिबेदन प्राप्त भएको छ।	→	बर्षाको समय सकिसकेकोले झाडापखला लगाएत सरुवारोगहरुको प्रकोप महामारीको रुपमा नदेखिने आनुमान गरिएको छ।
खानेपानीको आपूर्ति र सरसफाई (खुला दिसा पिसाब मुक्त)	~~पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणाली सुचारु रहेको वा चरम जलवायुबाट प्रभावित नभएको ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको~~ पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध यद्यपि, स्थानीय स्तरमा मर्मत गर्न सकिने न्यूनरुपमा ≥ १५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाई प्रणालीमा अवरोध र मर्मतका लागि थप सहयोग वा अतिरिक्त माध्यमको आवश्यकता भएको; ७.५-१५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणालीमा बारम्बार अवरोध र विशेष आर्थिक र प्राविधिक सहयोग साथै आकस्मिक योजना वा उपायहरुको आवश्यकता भएको ४-७.५ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको पानीको आपूर्ति र सरसफाईको प्रणाली लगभग क्षतीग्रस्त भएको र पूनर्स्थापना वा पूनर्निर्माणका लागि वाह्य सहयोगको आवश्यकता भएको < ४ लिटर पानी/व्यक्ति/दिन उपलब्ध भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	खानेपानी तथा सरसफाई प्रणलीमा हाल सम्म कुनै अबरोध नआएको भएतापनि धाराहरु धेरै अगाडी निर्माण भएकोले करिब ३०% धाराहरु मर्मत बिना संचालनमा आउन नसकेको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। यो समुहमा आलम्पु मात्र खुला दिशा मुक्त घोषण गरिएका गा.बि.स.हो।	→	बर्षातको समय सकिएकोले बाढीपहिरो जान सक्ने संभावना कम हुने हुँदा खानेपानी तथा सरसफाईमा अवरोध नहुने अनुमान गरिन्छ।
जलवायुजन्य जोखिमका घटनाहरुः बाढी, पहिरो, सुख्खा, हिमपात, असिनापात र हुरीबतास	~~जलवायुको जोखिमका घटनाहरु नभएका वा सो घटनाबाट < २० % खाद्य संचिती र सम्पत्ति नोक्सानी~~ जलवायुको जोखिमका घटनाहरु भएका र सो घटनाबाट २०-३० % खाद्य संचिती र सम्पत्ति नोक्सानी जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट ३०-५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहतका घटनाहरु भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट > ५० % खाद्य संचिती/सम्पत्ति नोक्सानी हुनाका साथै मानव हताहत भएको जलवायुको जोखिमका घटनाहरुबाट सम्पत्तिहरु पूर्ण रुपमा नोक्सानी भएको, मानव हताहत र उल्लेख्य रुपमा विस्तारीत भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	मध्य कर्षातको समय परेकोले माली, भिरकोट लगायतको ठाँउमा सामान्य समस्या भएको बाहेक अन्य जोखिमका घटनाहरुको प्रतिवेदन प्राप्त नभएको अबस्था छ।	→	हिमाली जिल्ला भएकोले हिमपात हुने संभावना रहेको भयतापनि बालीमा क्षति गर्ने गरि हिमपात नहुने अनुमान गरिएको छ।
बिपदजन्य घटनाहरुः मूकम्प, आगजनी	~~भूकम्प वा आगजनी जस्ता बिपदहरु नभएका वा सो बिपदबाट < १० % घरधुरीहरु प्रभावित~~ बिपदबाट १०-२० % घरधुरीहरु प्रभावित (<१०% घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट २०-४० % घरधुरीहरु प्रभावित (१०-२० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट ४०-६० % घरधुरीहरु प्रभावित (२०-४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको) बिपदबाट > ६० % घरधुरीहरु प्रभावित (>४० % घरधुरीहरुले पूर्ण रुपमा खाद्य संचिती र सम्पत्ति गुमाएको)	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा बिपदजन्य घटनाहरु नभएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ।	↓	सुख्खा मौसम भएकोले आगजनीको घटनाहरु घटन सक्ने अनुमान गरिएको छ।
बाहिरी बसासराई (अभावबाट प्रेरित)	~~मौसमी बसाइसराईमा ± १० % भिन्नता~~ मौसमी बसाइसराईमा १०-२० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा २०-४० % बृद्धि मौसमी बसाइसराईमा > ४० % बृद्धि ठूलो संख्यामा बाह्य बसाइरसाई भएको	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	यस अबधिमा दशै तिहार जस्ता ठुला चाड परेकोले मौसमी रुपमा हुने बसाई सराइको अवस्था गतबर्षको तुलनामा समान रहेका आंकलन गरिएको छ।	→	यस अबधिमा बर्षे बाली भित्रि सक्ने समय भएकोलृ अघिललो अबधिको तुलनामा मौसमी बसाई सराइ केहि मात्रामा बढ्न सक्ने भयतापनि अघिल्लो बर्षको अनुपातमा समान रहने अनुमान गरिएको छ।
नागरिक सुरक्षा (सामाजिक हिंसा र बन्द/अवरोध)	~~सामान्यतया शान्तिपूर्ण अवस्था। खाद्य सुरक्षाका आवश्यकताहरु परिपूर्तीका लागि बजार र सेवाहरु स्थिर अवस्थामा रहेका।~~ सुरक्षा अवस्था बिग्रीएको। बजार र सेवाहरु प्रभावित भएका; ४ महिना भित्र १०-२० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। हिँड्डुलमा रोक। ४ महिना भित्र २०-४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। हिँडडुलमा रोक। ४ महिना भित्र > ४० दिन बन्द र सडक अवरुद्ध भएको। उग्र किसिमको द्वन्द्वको अवस्था, मानव विस्थापन	जि.कृ.बि.का. प्रा.का.स. बैठक जि.खा.सु.स.बैठक	१३,मंसिर,०७१ ६,पौष,०७१	✓	कुनै प्रकारका बन्द अबरोधका घटनाहरु नघटेको साथै सबै प्रकारका सेवा सुबिधाहरु नियमित रुमपा भई रहेको शान्तीपूण अवस्था रहेको छ।	→	यस अबधिमा पनि शान्ती सुरक्षको अवस्था शान्तीपूर्ण रहने अनुमान गरिएको छ।

[illegible] उल्लेखित कारणहरुले गर्दा आम्दानीमा कुनै समस्य नहुने देखिन्छ। यसको अलवा विप्रेषण आउने, पशु तथा कृषिजन्य उत्पादनको बिक्रिबाट आम्दानी निरन्तर रहि खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

७) खाद्य असुरक्षाको तत्कालिक कारणहरू :

क. खडेरी	ख. बाढी
ग. असिना	घ. ढिलो/छिटो वर्षाको स्थिति
ङ. पहिरो	च. अन्नबालीमा रोग
छ. अस्तव्यस्त बजार / महंगो बजार भाउ	ज. सामाजिक सुरक्षा
झ. रोग ब्याधिको संक्रमण	ञ. बेरोजगारी
ट. अन्य	

(८) खाद्य असुरक्षाको अन्तरनिहित कारणहरू :

~~क. सिंचाई सुविधा नहुनु~~
~~ख. बाटोको सुविधा नहुनु~~
ग. उपलब्ध जग्गा
~~ग. अपर्याप्त जग्गा~~
घ. जनचेतना/शिक्षा
ङ. अन्य–

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली
Nepal Khadhya Suraksha Anugaman Pranali (NeKSAP)
Nepal Food Security Monitoring System

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली (NeKSAP)

जिल्ला : दोलखा

खाद्य सुरक्षा चरण वर्गीकरण नक्सा

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid November' 2014)

खाद्य सुरक्षा चरण वर्गीकरण	क्लष्टर
चरण १ : न्यूनतम खाद्य असुरक्षित	ए, बि र सि
चरण २ : मध्यमस्तरीय खाद्य असुरक्षित	
चरण ३ : उच्चतम खाद्य असुरक्षित	
चरण ४ : गम्भिर खाद्य असुरक्षित	
चरण ५ : मानवीय आपतकालीन अवस्था	

पूर्वानुमान

↑	सुधार हुने
→	यथावत रहने
↓	बिग्रने

विश्वसनीयता

√	?
विश्वसनिय	अपुष्ट

संक्षिप्त टिप्पणी (समुहगत रुपमा उल्लेख गर्नुहोस)

जिल्लाको १ न.पा. लगाएत ५१ गा.बि.स.हरु न्यूनतम खाद्य असुरक्षित अवस्थामा रहेको बिश्लेषण गरिएको छ। समुह “क” मा रहेका गाबिसहरुमा मकै भित्रेको धान भित्रिन शुरु भएका, सुन्तलाजात फलफुल र व्यबसायीक तरकारी खेति, आन्तरिक पर्यटन व्याबसाय, कृषि तथा निर्माण कार्यमा रोजगारीको अबसर, व्यासायीक पशुपालन र बिप्रेषण प्रवहाको आम्दानीबाट खाद्यन्नमा टेवा पुगेको छ। समूह “ख” मा रहेका गाबिसहरुमा मकै र आलु भित्रेको, निर्माण कार्यहरुमा रोजगारीको अबसर, अलैचीको बेचबिखन, पशुपालन व्याबसाय र बिप्रषण प्रवहाबाट खाद्यन्नमा टेवा पुगेको देखिन्छ। समूह “ग” मा रहेका गाबिसहरुमा मकै र आलु भित्रेको, गैरकाष्ठ वनपेदावरको आम्दानी, ढुङ्गा खानी र अपर तामाकोशी जलबिधुत आयोजनामा रोजगारी, अलैची केहि मात्रामा, पशुपालन व्यबसाय र बिप्रषण प्रवहाबाट खाद्यन्न खरिदमा टेवा पुगेको देखिन्छ।

	प्रभावित मानिसहरुको संख्या
चरण ३	
चरण ४	
चरण ५	

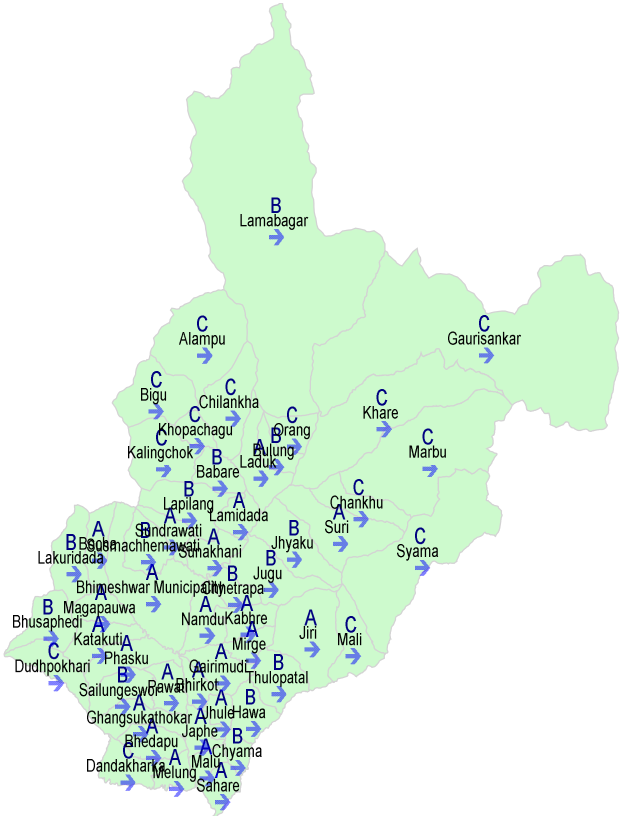

स्रोत: जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जाल

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजालको बैठक मिति : ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली
Nepal Khadhya Surakshya Anugaman Pranali (NeKSAP)
Nepal Food Security Monitoring System

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली (NeKSAP)

जिल्ला : दोलखा

वर्षा,प्रकोप तथा अवरोध नक्सा (Map of Rainfall, Disaster and Blockade)

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-मंसिर, २०७१ **(Mid July-Mid November' 2014)**

वर्षाको स्थिति (रङ्ग प्रयोग गर्ने)

	सामान्य/पर्याप्त
	अपर्याप्त (ढिलो/चाँडो)
	धेरै अपुग/नगण्य मात्रा
	सुख्खा/खडेरी/वर्षा नै नभएको
	अत्याधिक वर्षा (बालीमा क्षति पुगेको)
	हिमपात

प्रकोप (चिन्ह प्रयोग गर्ने)

	पहिरो
	बाढी
	माहामारी (बाली/ पशु/ मानव)
	असिनापात

विश्वसनीयता

√	?
विश्वसनिय	अपुष्ट

यातायात अवरुद्धबाट प्रभावित बाटोहरुलाई नक्सामा अंकित गर्नुहोस् ।

टिप्पणी :

किसान र खाद्य सुरक्षा संजालको अनुसार यो अवधि मध्य मनसुनको अवधि भएकोले केहि ढिलो गरी असारको अन्तिम साताबाट मात्र बर्षा शुरु भएको भएता पनि बालीको लागी आबश्यक अनुपातमा बर्षा भएको जानकारी प्राप्त भएको छ । ऋसोजमा पनि बर्षा आबश्यक मात्रामा भएकोले गँहु लमयमाने लगाउन पाएको रिर्पाट प्राप्त भएको छ ।

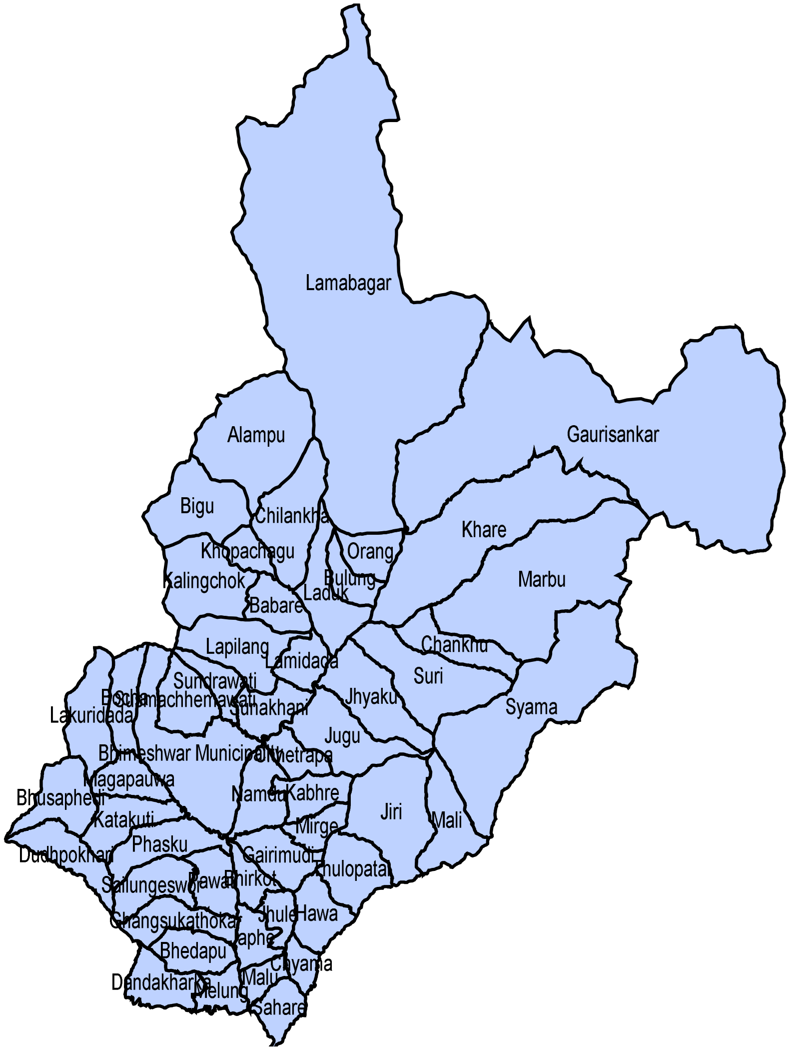

स्रोतः जिल्ला खाद्य सुरक्षा सञ्जाल

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजालको बैठक मिति : ६ पौष, २०७१ **(12/21/2014)**

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली
Nepal Khadhya Surakshya Anugaman Pranali (NeKSAP)
Nepal Food Security Monitoring System

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली (NeKSAP)

जिल्ला : दोलखा

बाली अवस्थाको नक्सा

बाली : धान

प्रतिवेदन अवधि : श्रावण-कार्तिक, २०७१ (Mid July-Mid November' 2014)

बाली वृद्धि अवस्था

P	लगाउँदै (Planting)
G	हुर्कंदै (Growing)
H	भित्र्याउँदै (Harvesting)

बाली उत्पादन अवस्था

	सामान्य (आधार वर्ष भन्दा १०% सम्म कम)
	बिग्रिएको (आधार वर्ष भन्दा १०–३०% सम्म कम)
	नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा ३०–५०% सम्म कम)
	धेरै नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा ५०–७०% सम्म कम)
	अति नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा > ७०% सम्म कम)

विश्वसनीयता

√	?
विश्वसनिय	अपुष्ट

लगाउने महिना : असार/साउन
भित्र्याउने महिना : कार्तिक/मंसिर
हाल लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ३१८०
गत वर्ष लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ३१७५
सामान्य वर्षमा लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ३१५०
सिंचित क्षेत्रफल(हे.) :
आकाशेबाट सिंचित क्षेत्रफल(हे) :

टिप्पणी :

जिल्ला कृषि विकास कायालयको तथ्याङ्क अनुसार यो बर्ष धानको उत्पादन गत बर्षको भन्दा ७.८७%ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ भने आधार बर्षको तुलनामा करिब २% ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ । उत्पादन बढ्ने मुख्य कारणहरुमा हिमाली जिल्ला भएकोले मौसम अनुकुल रहेको, राशायनिक मलको उपलब्धता प्रयाप्त हुनु, रोगकिराको प्रकोप महामारीको रुपमा देखा नपर्नु, उन्नत बिउको प्रयोग बढ्नु, समयमा रोपाई हुनु रहेका छन् ।

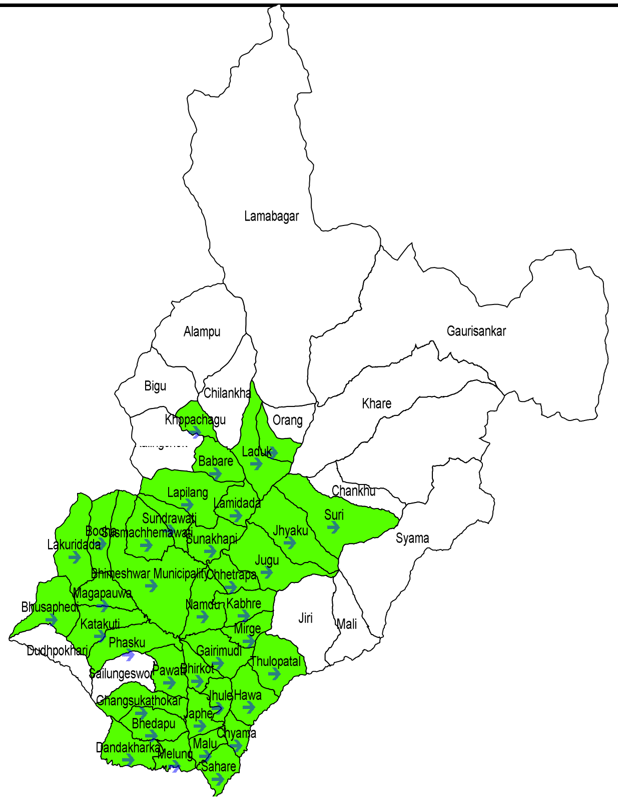

स्रोत: जि.कृ.बि.का.

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजालको बैठक मिति : ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)

नेपाल खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली (NeKSAP)

जिल्ला : दोलखा

बाली अवस्थाको नक्सा

बाली : गहुँ

प्रातवदन अवाध : श्रावण-कातक, २०७१ (Mid July-Mid November' 2014)

बाली वृद्धि अवस्था

P	लगाउँदै (Planting)
G	हुर्कंदै (Growing)
H	भित्र्याउँदै (Harvesting)

बाली उत्पादन अवस्था

	सामान्य (आधार वर्ष भन्दा १०% सम्म कम)
	बिग्रिएको (आधार वर्ष भन्दा १०–३०% सम्म कम)
	नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा ३०–५०% सम्म कम)
	धेरै नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा ५०–७०% सम्म कम)
	अति नराम्रो (आधार वर्ष भन्दा > ७०% सम्म कम)

विश्वसनीयता

√	?
विश्वसनिय	अपुष्ट

लगाउने महिना : कार्तिक/मंसिर

भित्र्याउने महिना : चैत्र/बैशाख

हाल लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ४७००

गत वर्ष लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ४६५०

सामान्य वर्षमा लगाइएको क्षेत्रफल(हे) : ४६४०

सिंचित क्षेत्रफल(हे.) : नछुट्टाएको

आकाशेबाट सिंचित क्षेत्रफल(हे) : नछुट्टाएको

टिप्पणी :

जिल्ला कृषि बिकास कायालयको तथ्याङ्क अनुसार यो बर्ष गँहुको उत्पादन गत बर्षको भन्दा १२%ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ भने आधार बर्षको तुलनामा करिब २.७% ले बढ्ने अनुमान गरिएको छ । उत्पादन बढ्ने मुख्य कारणहरुमा मौसम अनुकुल रहेको, राशायनिक मलको उपलब्धता प्रयाप्त हुनु, उन्नत बिउको प्रयोग बढ्नु, समयमा रोपाई हुनु, अघिल्लो बर्षको तुलनामा लगाईएको क्षेत्रफलमा बृद्दि हुने अनुमान गरिनु रहेका छन् ।

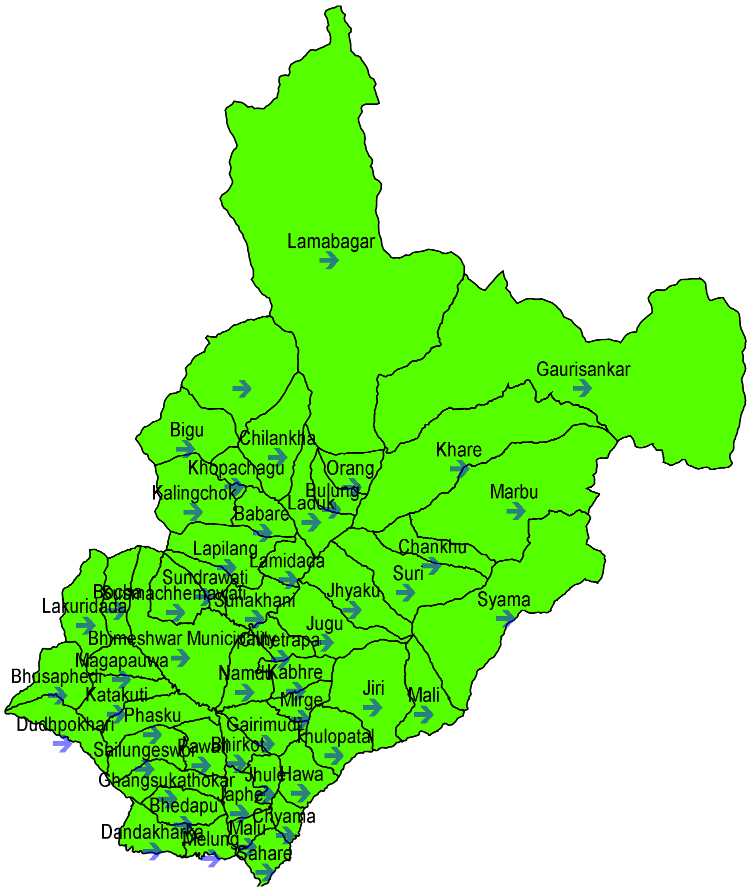

जिल्लामा ५ वर्षको औसत उत्पादनलाई सामान्य उत्पादन मानिएको छ ।

स्रोत: जिल्ला कृषि बिकास कार्यालय

जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजालको बैठक मिति : ६ पौष, २०७१ (12/21/2014)